

Чурапчыга күн тахсар!

Чурапчы улуунун хаһыата

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

САҢА ОЛОХ

12+

2019 сыл
Муус устар
26 күнэ
БЭЭТИНСЭ
№ 31
(11588)

Эбэрдэлэр

Саха сирин олохтоохторо!

Муус устар 27 күнэ билиги халандаарбытыгар уһуллукчу суолтаны ылар. Бу Сахабыт сирэ судаарыстыбаннаһы ылыммыт кэрэ-бэлиэ күнэ. Лоп курдук 97 сыл анараа өттүгэр ССРС Киин төлөрөр кэмитиэтин Бүтүн Сойуустары президиума Саха Автономнай Сэбиэскэй Өрөспүүбүлүкэни тэрийэр туһунан бэртээхэй декрети таһаарбыта. Онтон 1992 сыллаахха, ити түгэнтэн номнуо 70 сыл аастытын кэнниттэн, Саха сирэ Арассыыйа Федерациятын субъекта буоларын быһаарар өрөспүүбүлүкэ саҥа конституцията олоххо килбиһтэ.

Бүгүн Саха сирэ – Арассыыйа Федерациятын биһир үрдүк тэтиминээхтик сайдар субъекта. Аастыт сылларга өрөспүүбүлүкэ бигэ туруктаах буоларыгар, иннин дьэки кизиктик хардыылаан, олох-дьаһах өттүнэн күүскэ сайдарыгар, үөрэххэ, наукаҕа, доруобуйа харыстабылыгар уонна да атын салааларга үрдүк чылчааллары дабайарга сүткэннээх үлэ ытытылынна.

Ити барыта Сахабыт сирэ бөбө-таба аһааһаах буолан кыапынна, сатанна. Ону уурбут-тулбут дьоммутунан – өрөспүүбүлүкэтин тэрииттээбит, сахабыт норуотун улуу уолаттара Максим Аммосов, Степан Аржаков, Исидор Барахов, Былатыан Ойуунускай уо.д.а. буолаллар.

Билиги өрөспүүбүлүкэбит сирин-устун баайынан, ураты кэрэ айылбатынан, технологияга уонна наукаҕа үрдүк ситиһиһилэринэн аатырар. Ол гынан баран Сахабыт сирин саамай сүрүн баайа – ураты талааннаах, туруу үлэһит, үтүө майгылаах дьоно-сэргэтэ буолар. Саҕам дьон, эһиги күннээҕи үлэбитинэн-хамнаскытынан өрөспүүбүлүкэ бүтүн дойду бүгүнгүтүн уонна инникитин айабыт-тутабыт, кэскилээх аартыктары арыйабыт.

Билиги элбэх омуктаах норуотпут бастык үгэстэригэр тирээбэр, эйэһэн уонна биһир санаанан, сайдыы билигин кэбдүүстээх суолларын туһунан иннибитигэр тулар бары сорукутары толоруохпут уонна Сахабыт сиригэр инникитин үтүө-байылыат олобу хааччыыахпыт дьин бигэ эрэллээхпиз!

Күндү биһир дойдулаахтарым!

Саха Өрөспүүбүлүкэтин салалтатын аатыттан уонна тус бэйэм бу бэртээхэй бырааһынньыгынан ис сүрэхпиттэн эбэрдэлиибин! Барыгытыгар үтүөнү, сырдыгы уонна төрөөбүт Сахабыт сирэ чэчирип сайдарын туһугар саҥа ситиһиһлэри баһарабын!

Айсен Николаев,

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дархана.

Ытыктабыллаах улууспут олохтоохторо, ыалдьыттар!

Эһигини барыгытын Өрөспүүбүлүкэбит күнүнэн Чурапчы улуунун дьаһалтатын уонна улуус дьокутааттарын Сэбиэтин аатыттан итистик-истинник эбэрдэлиибит!

1922 сыллаахха муус устар 27 күнүгэр РСФСР ВЦИК Президиумун уурааһынан өрөспүүбүлүкэбит автономнай өрөспүүбүлүкэ буолары ситиспитэ. Бу саха омугар улахан ситиһи, сайдарга-үүнэргэ улахан төһүү күүс этэ. Саҥа укулаат түстэнэн, саха норуотугар үгүс саҥа хамсааһыннары, сабахтары арыйбыта. Бу дьаһалаба биһир бастагынан Максим Аммосов, Платон Ойуунускай, Исидор Барахов, Иван Винокуров, Степан Аржаков онтон да атын саха норуотун чулуу уолаттара ылыһыттар. Онтон 1992 сыллаахха муус устар 27 күнүгэр Үрдүкү Сэбиэт XII Ыҥырыылаах мунньагар Саха өрөспүүбүлүкэтин Конституцията ылыһыллыбыта. Бу кэмтэн саха норуота бэйэтэ Ил Дарханаах өрөспүүбүлүкэ буола үүнэн-сайдан кэллэ.

Бүгүн билиги устуоруйа кэрдиис кэмнэрин ахтан туран, улууспут туһа дьин үлэһит-хамсыыр сорукупут көҕүл толкуйбутугар, баар кыахпытыгар толору түмүллэр. Улууспут бары олохтоохторо, өссө да, улууспут туһугар үлэһитин-хамсыаһын, айа-тута туруобун дьин ыгырабыт! Бука барыгытыгар чэгиэн доруобуйаны, тус олоххутугар, дьин кэрэгэнитигэр этэннэ буолууну!

**Алексей Ноговицын, Чурапчы улуунун баһылыгын э.т.,
Афанасий Захаров, улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ.**

Ытыктабыллаах Чурапчы улуунун олохтоохторо!

Эһигини Саха Өрөспүүбүлүкэтин уонна Арассыыйа Парламентаризмын күнүнэн эбэрдэлиибит!

1922 сыл муус устар 27 күнүгэр, РСФСР Бүтүн Арассыыйатаабы Киин ситэриилтээх кэмитиэтэ Саха сирин норуоттара бэйэлэрэ судаарыстыбаннастаах буолууларын билиммитэ, РСФСР састаабыгар Саха Автономнай Советскай Социалистическай Өрөспүүбүлүкэтин олохтуур туһунан анал Декрети ылыммыта. Бу докумуон Саха сирин национальнай судаарыстыбаннаһын бигэрэппитэ, регионмут экономическай, социальнай, културунай сайдыытын өр сыллаах олугун уурбута. Ити кэнниттэн 1992 сыл муус устар 27 күнүгэр, XII ыҥырыылаах Саха АССР Үрдүкү Сэбиэте ылыммыт саҥа Төрүт сокуона Саха Өрөспүүбүлүкэтин автономнай статутун уларыппыта, Саха сирэ Арассыыйа Федерациятын тэн бырааптаах субъектын быһыытынан бигэрэтиллибитэ. Аны, 2012 сылтан ыла, муус устар 27 күнүгэр Россия Федерациятын парламентаризмын күнэ бэлиэтэнэр.

Саха сирин Парламена дойду сокуон онгорор былааһын тиһигэр олорун булан Арассыыйа парламентаризмын сайдыытыгар кэбдүүстээхтик кыттар. Ил Түмэн өрөспүүбүлүкэ салалтатын кытта биһирэ дьон-сэргэ итэбэллээх тирэһэн, Саха сирин социальнай-экономическай турууга, нэһилиэнньэтин олоһо-дьаһага сокуон өттүнэн тирэхтээх буолуутун хааччыларга дьулар.

Бүгүнгү күнүгэ Саха Өрөспүүбүлүкэтэ Россия Федерациятын биһир бигэтик сайдар субъекта буолла. Саха сирин олохтоохторо төрөөбүт дойдубут көмүскэллээх, эйэлээх, сайдыылаах буоларын туһугар биһир сомоҕо түмсэллэр.

Күндү биһир дойдулаахтарбыт! Эһигэ чэгиэн туруугу, таһаарылаах үлэни, үөрэһи, дьолу-соргуну баһарабыт.

**Михаил Гуляев, Павел Пинигин, Семен Никитин,
Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Түмэн дьокутааттара.**

Улууска — бу күнүгэрэ

Эдэр ыаллар сэртипикээттэри туттулар

Муус устар 22 күнүгэр, улуус дьаһалтатын аактабай саалатыгар улуус баһылыгын социальнай болгуруостарга солбуйааччы Николай Аммосов «Дьинэн хааччыы» бырагыраамага олорон, абыс эдэр ыалга сэртипикээттэри туттартаата.

Бу бырагыраамага былырын улууска 4276289,00 солкуобай көрүлүбүт эбит буоллаһына, быйыл 6785302,00 солкуобай көрүлүннэ. «Дьинэн хааччыы» бырагыраама сэртипикээтин ылылар: 4 оҕолоох Зоя, Гаврил Татариновтар (Чурапчы), 4 оҕолоох Елена, Сергей Петровтар (Чурапчы), 5 оҕолоох Нария Пинигина, Альберт Егоров (Чурапчы), 3 оҕолоох Ия, Виталий Никифоровтар (Чурапчы), 3 оҕолоох Татьяна, Эдуард Бомбоевтар (Чурапчы), 3 оҕолоох Туяра, Игорь Барашковтар (Чурапчы), 3 оҕолоох Елизавета, Владислав Поисеевтар (Дирин), 4 оҕолоох Лидия, Игорь Романовтар (Төлөй). Эдэр ыаллар саҥа дьылларэ тутулан дьолунан туоларыгар баһарабын.

Людмила ГОРОХОВА.

Дьон нус-хас олобор туһуланар

Полиция үлэһиттэрэ дьон-сэргэ нус-хас олобун хааччылар, уопастыбаннай бэрээдэк туруктаах буоларын, сокуоннас тутуһуллуутун уонна киһи бырааба араначчыланарын туһугар үгүс өрүттээх үлэни тодороллор. Бүгүн РФ ИДМ Чурапчы оройуонунуаабыс отделын начаалынныгыныын Иннокентий Свинобоевтыын кэспэтибитин таһаарабыт. Санатан эттэххэ, ааспыт сылга, дьон быраабын көмүскүүр Ис дьыала уоргана Саха сиригэр тэриллэбитэ 100 сылын уонна Арассыйаа полицията 300 сыллаах үбүлүөйдэрин бэлэстээбиттэрэ.

Отдел үлэтин сырдатар кинигэ тахсыа уонна мусуой хоһо тэриллэрэ былаанналар.

— Өссө икки сыл анараа өттүгэр, үбүлүөйдээх дааталары көрсө, отделбыт иһинэн мусуой хоһун тэрийэргэ уонна уопсай отдел үлэтин-хамнаһын сырдатар дьобус кинигэни бэчээттээн таһаарарга бэтэрээн үлэһиттэрибитиниин сүбэлэспипит. Итини тэнэ, быһырыын Николай Кривошапкин-Уот Сүбүруускайга анаан отделбыт иннигэр бюст туруорбулут. Түгэнинэн туһанан, бюст туруоруллуутугар күүс-көмө буолбут улуус, нэһилиэк дьаһалталарыгар, биридиһээн дьонно динин махталбытын тиздэбит. Билинни кэмгэ кинигэ суруллуутугар ахтылары хомуйуу үлэтэ ыытыллар, нэһилиэһинэ хас биридии олохтооо урут хаһан эрэ отделга үлэлиин сылдыһыт дьонун туһунан ахтыы ыытыахтара этэ дьин, улуус нэһилиэһтэрин баһылыктарыгар анал суруктары ыытааабылпыт. Ахтыларгытын отделга ажалан тиксэриэххитин сеп. Оттон мусуой туһунан этэр буоллааха, отдел иһигэр

туспа хоһу анаан бэлэмнээтибит. Мусуойу сүрүннээн оокуола олооро кэлэн көрүөхтэрэ. Быйыл ити икки былааммытын олохо киллэрэргэ үлэлэһэбит.

Дьуһуурунай чааска анонимнай иһитиннэриин туһунан

Дьуһуурунай чаас топору үлэлиир, түүн-күнүс 02 эбэтэр 41-552 нүөмэрдэргэ суһал иһитиннэриилэри ыла опороллор. Дьуһуурунай чааска үксүү эрэ буолбакка, туһаннаах болпуруоһу ыйытыахтарын эбэтэр сүбэлэттэриэхтэрин эмиз сеп. Итини таһынан аноним дьин баар, үөһэ ыйылыбыт икки төлөүөн нүөмэрдэригэр эрийэн, холбур, буруйу онорууну көрбүт, итинэн итирик туруктаах суоллар массыына ыта сылдыһарын тыллыахтарын сеп. Ону биллэрбит киһи аатын-суолун чуолкай ыйымыан сеп, ол эрэри иһитиннэригэр буруйу оноруу ханнык аадырыска, уулуссага буолбутун, буола турарын чуолкай этиэн наада. Итини тэнэ дьуһуурунай чааска буруйу эрэ оноруу буолбакка, эчэйии, дэҥ-оһол иһитиннэриилэрэ эмиз кириллэр, хайаан да биллэрлээхтээхтэр. Сүрүн болбомтоку ооо көмүскэлигэр, харысхалыгар уура сатыыбыт — прокуратура, балыыһа үлэһиттэрин кытта тэнэ үлэлиибит, күүстээх хонтуруолга ылан олоробут. Үлэбит итинник көрүнэ барыта дьон-сэргэ нус-хас олобор туһуланар.

Баба өттүнэн тарбах дактилоскопиятын онортууу бэрээдэгэ

Бары билэргит курдук, отдел иһинэн нааспар остуспа үлэлиир. Ону таһынан

ГИБДД отдела тизхиныкэлэри учуокка туруорар үлэтин барыта судаарыстыбаннай өнө нөһүө онорор. Ол курдук, дьуһуурунай чаас Арассыйаа Ис дьыала уорганын 2012 сыл от ыйын 14 күнүнээби 696 №-дээх бирикээһигэр олобуран, нэһилиэһинэ ортогугар баба өттүнэн тарбах дактилоскопиятын ылыыга «Госуслуга» өнөтүн онорор, манна сокуоннай сааһын туолбут, Чурапчы улууһугар пропискалаах гражданин баба өттүнэн кэлэн тарбах дактилоскопиятын онортуруон сеп. Бу үлэсэ кириллэр, аармыйага сулууспалыырга итинэн атын болпуруостары быһаарыыга кэлэр өттүгэр биир сүрүн ирдэбил буолан ээр. Атыннык өйдөөбөккө, олох хаамытынан тэнэ баран иһиэхтээхпит, эрдэттэн бэлэмнээн информационнай киин баазатыгар киллэрэргэ кыһаллабыт.

Вакансия

Отделга икки участкай, биир силиэдэбэтэл, старшай конвой уонна оперативнай дьуһуурунай үлэлэрин мизтэтэ тахсан турар. Сүрүн ирдэбилит: аармыйага сулууспалаабыт орто эбэтэр үрдүк юридическай үөрэх. Үлэлиэн баалаахтар каадыр отделыгар кэлэн билсэхтэрин сеп, ол кэнниттэн мизкэ кирилэн, собеседованиены ааһаллар, ити кэнниттэн анал хамыыһыаны ааһалларыгар направление бэриллэр.

Полиция үөрэсэр ынырыы. «Полиция эдэр добор». Норуот дружината

Үөрэх чааһын эттэххэ, оокуоланы бүтэрэр выпускниктарга сып аайы күүстээх сүүмэрдээһин буолар.

куоракка кирилэн медицинскэй хамыыһыаны ааһаллар уонна собуруу туттарса барааллар. Билинни туругунан, икки устудьуон Хабаровскай куоракка үөрэхтэрин быйыл бүтэрэн, бэлэм сотрудниктар үлэлиин кэпээрэ сылдыһаллар. Бэйэбит үөрэхкэ ыппыт олоорбутун хайаан даһаны үлэсэ ыла сатыыбыт. Үөрэнэллэрин туһары үөрэхтэрэ, олорор сирдэрэ барыылара-кэлиилэрэ ИДМ нөһүө барыта боско, төлөбүрэ суох. Үөрэхтэрин бүтэрдэхтэринэ лейтенант званиета, ону таһынан үөрэммит 5 сыллара стажтарыгар аабыллар. Итини таһынан кэтэхтэн эмиз үөрэниэхтэрин сеп. Интэриэһиргээбит төрөппүттэр каадыр отделыгар кэлэн, топору билсэхтэрин сеп. Быйылгы сылга 5 ооо туттарса бараары сылдыар, бу урукку сыллардааһар үрдүк көрдөрүү буолар.

«Полиция эдэр добор» дьин хайысхабыт, хомойуох иһин, бары оокуолаа баарытыгар үлэлээбэт. Ол тынан баран оокуола сапатта, учууталлар бу хас биридии ооо эрдэттэн бэйэтин граждандскай эбээһинэһин өйдүүрүгэр, оокуону кэспэт буоларыгар туһуланар үлэ көрүнэ буоларын өйдүөх тустаахтар.

Норуот дружината улууспут 6 эрэ нэһилиэгэр баар. Федеральнай сокуонна олобуран, норуот дружината социальнай гарантиялаах, араас граннарга кыттар кыахтаах. Кинилэр үлэлэрэ биһиги үлэбитигэр сүрдээх улахан көмө-тирэх буолар. Оон биһиги баалаах эдэр дьону норуот дружинатыгар киирэллэригэр ынырабыт уонна улууспут хас биридии нэһилиэгэр маннык хамсааһын тэнийэн, тэриллэн иһэригэр бабарабыт.

Кэспэттэ Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

2019 — Арассыйаа Тыйаатыр сыла

«Кэрэ көмүскэлигэр» испэктээк

Муус устар 21 күнүгэр «Айылгы» култуура киинигэр Таатта улууһун Тыйааһа нэһилиэгин Л. Н. Турнин аатынан «Алгыс» норуот айымньытын дьизитин (дириэктэр Алена Сабарайкина) иһинэн үлэлиир драма кэлэктиибэ Иван Гоголев—Кындыл «Кэрэ көмүскэлигэр» драматын көрдөрдө. Кэлэктиип бу туруоруутун Арассыйаа Тыйаатыр, Саха өрөспүүбүлүкэтигэр Сомоболоһуу, Ленинград блокадыттан босхолоһун 75 сылыгар анаабыт.

Тыйаатыр сылыгар Таатта улууһугар Тыйаатыр сомоболоһуу күүс нэһилиэктэр икки ардыларыгар ыытыллыбыт бэстибээлгэ Тыйааһа нэһилиэгэ бу драманан кыттыа. Кинилэр Ленинград босхолоһун 75 сылыгар анаан биир дойдулаахтара, Чурапчы Мырылатыттан төрүттээх сцена бэтэрээнэ Полина Моттуева ийэтэ Пелагея Борисова сырдык кэриэһигэр анаабыттар. Пелагея Борисова —1940 сыллааха Ленинград куоракка Александр Островскай аатынан тыйаатыр үнүстүүтүгэр кирилэн үөрэнэ сылдьан, блокадага түбэспит саха устудьуоннарыттан биридээтэрэ.

Айымньы ис хоһоонун арийыыга документальнай киинэ-хроникаттан ыппылыбыт көстүүлэри экранга көрдөрбүттэрэ, көрөөччү уйуулатын хамсаатар муусука иһиллэитэ, сөптөөх атрибуттаны туруорбуттара, артыыстар танастара-саптар ситэрэн-хоторон, чингэтэн биздэ.

Сүрүн оруолларга оонньообут артыыстар олус

ыарахан ис хоһоонноох айымньыга анал артыыс идэтэ суох көннөрү нэһилиэк олохтоохторо кыттан, оруолларын үчүгэйдик арийан, көрөөччүлэр биһирэбиллэрин ыллылар. Тобус көстүүлээх драма оччотооһу эйэлээх олохо эдэр эрчимнээх саастарыгар Арассыйаа биир киин куоратыгар—Ленинградка үөрэнэ тийбит ыччаттар кэрэ эйгэтигэр сыстан, үрдүккэ-кэрэс тардыһан үөрэнэн эрдэхтэринэ сабаламмыт уоттаах сэрии түннэри ыттыыта, огдолуппута көстөр. Бу ыарахан, ким

туга-ханныга биллэр мүччүргэннээх кэмнэ саха ыччаттара барахсааттар добордуу сыһыаннара, олохо тардыһылара, эрдээх, күүстээх санаалара итэбэтиилээхтик көрдөрүлүннэ.

Сүрүн оруолларга Кыый бөһүөлэгин эдэр ыччата оонньоото. Нэһилиэк баһылыга Святослав Сунхалыров, оокуола дириэктэрэ Петр Полускин кыттыытыгар кэрэхсэбиллээх. Драманы биһиги «Сааа олох» хаһыалпытыгар үлэлээбит Галина Полускина режиссердаан туруорда.

Алексей СЛЕПЦОВ.

Григорий Турантаев хаартыскага түһэриһлэрэ.

ЧӨМГҮЧ

Оёолорго уонна дьахталларга аналлаах сыһыары

санаалар үйү-хаайа туталлара. Дьэ, онтон отуппун туолан баран, уон сылы быһа кэтэспит кырачаан кыысчааным күн сириҥ көрбүтэ. Айыһытым бэлэбэ диэн Айыһа диэн ааттаабытым. Онон төттөрүтүн отуппар кэлэн, ыра гыммыт баҕа санаам туолбута. Ол кэннэ арыллар кыра-кырааан ыалдьан барбытым. Бүөрүм аккаастаан, доруобуйам кэбирээн, улахан эрэйи көрө сылдьыбыт кэмнэрдээбим. Ол сылдьан, саха улуу эмчитэ Владимир Кондаков кинигэлэрин ааҕар, кырааан дьону илбийэр буолбутум. Ити кэмнэ «Аптаах баҕа санаа» диэн кинигэбин онорон саҕалаабытым. Бастагы кинигэбин Мэнэ Ханалас эдэр ыалыгар онорон бизирбитим. Аҕыйах сылын көрсүбүппэр, миэхэ эппит биир баҕа санаалара туолбут этэ: аҕалара иһэрин быраҕан, этэннэ үлэ үөлүгэр сылдьара.

2017 с. ыалдьарым ордук күүһүрбүтэ, ыалдьарым бэрдиттэн сыта-сыта турар этим. Ол тухары дьонно уйулҕаһыт быһыытынан син-биир көмөлөһө сылдьарым. Кып-кыра эмийдээх оёолоох этим, ону кэргэним Семён Яковлев бэйэтэ бүүбэйдири, керер этэ. Кэргэним – инженер үөрэхтээх, төһүү үлэһит киһи. Кини мин арылларбар, күүстээх ыарыһы кыайан, билигин дьонно туһалыы, көмөлөһө сылдьарбар

Айыыларбын, өбүгэм дьонун, көмөлөһөөччүлэрбин, кыылларбын барыларын кытта кэпсэтин, дэйбирибин, быһахпын, чуораанчыкпын, чүмэчибин туох баарбын барытын илдьэ тиийбитим. Бу малларбынан бэйэм бэйэбин алҕаабытым. Аттыбар уһуйар киһим, билигин Нам улуугар опорор Татьяна Андросова – Айылгы баара. Финалга сэрэбэй быһыытынан бастагы нүөмэри хостоон таһааран баран олус соһуйбутум уонна үчүгэйгэ дии санаабытым. Бу күрэххэ киһи билбэтэ элбэх эбит этэ, үгүһү билбитим. Саамай эппиттээх түһүмэбинэн үс хоруопка иһигэр туох баарын таайыы этэ. Күрэхти Дархан диэн эдэр киһи нууччалыы ыппыта. Бу хоруопкаларга туох баарын таайыам иннинэ Айылгы эйиэхэ калар информацияны хабыахтааххын диэн сүбэлээбитэ. Инньэ тынан, таайар, харахпынан керер, илибинэн дабайар кэммэр «хоруопкалар кураанахтар» диэн илдьити туттутум. Дарханна: «Здесь лежат пустые коробки», - диэн эттим. Киһим улахан баҕайытык: «Уйгулаана сказала, что коробки пустые», - диэн биллэрдэ. Мин кэннибиттэн кытыыбыт 7 киһи хоруопкаларга ол-бу баар диэн арааһы барытын эппиттэр этэ. Кырдык, хоруопкалар кураанахтар этэ. Сөпкө таайан, «Экстрасенстар кирииллэригэр» мунутуур

АЙЫЛБАТТАН АЙДАРЫЫЛААХ УЙГУЛААНА

Бүгүнкү нүөмэрбэр биир дойдулаахпыт, айылбаттан айдарыылаах Чурапчы кыһынын Уйгулаана туһунан сырдатыхпын баҕарабын. Кинини мин биир күн «Саха» НКХ ханаалыгар түбэһэ түһэн көрбүтүм. Кини нумеролог Марианна Тимофеевалыын ааты уларытыы киһи олоҕор улахан оруолу оонньуурун, дьылбаар уларытыылары түстүүрүн туһунан кэпсээбиттэрэ. Онно Уйгулаана урукку аатын уларытан, бэйэтин олоҕо дьиктитик уларытыытын туһунан үллэстибитэ.

Билигин Уйгулаана – аатырбыт-суолурбут күүстээх экстрасенс, 2018 сыллаахха өрөспүүбүлүкэтээри «Экстрасенстар кирииллэрэ» күрэх кыайылааҕа, эмчит, уйулҕаһыт. Соторутааҕыта Үөһээ Бүлүүгэ кыһалбалаах дьону кытта көрсөн, эмтээн, алҕаан кэлбитэ. Ол түгэни мүнү тутпаха, «Үөһээ Бүлүү» хаһыатын кэрэспэдиэнэ Галина Семенова интервью ылан, бэчээттээн турар. Уйгулаана билигин даҕаны быыс булбака, Дьоккуускайга үлэһити сылдьар.

Уйгулаана төрөөбүт сиригэр Мэнэ Ханалас Наахаратыгар биэс сааһыгар диэри эбэттэр Ольга Петровна Григорьеваҕа иитиллибит. Билигин ийэтин бииргэ төрөөбүттэрэ – таайдара Наахараҕа бааллар. Түгэнинэн туһанан, кинилэргэ сүрөбин сылааһын, махталын тиздэр. Уйгулаана төһө даҕаны Мэнэ Ханаласка төрөөтөр, кини бэйэтин Чурапчыбын дэнэр. Ийэтэ Анастасия Егоровна Илларионова Алданнааҕы үөрөбүн бүтэрэн баран, Чурапчы Муудайыгар (Захаровтарга) кийиит буолбут бииргэ төрөөбүт балтын батыһан көһөн кэлэр. Чурапчыга терапия отделениетыгар 4 сыл үлэлээтэр даҕаны, кинини Чурапчы дьон барыта үчүгэйдик биллэлэр, үтүө тылынан ахталлар. Аҕата Иван Васильевич Илларионов - суоллар, кини ийэтэ Мария Даниловна, аҕата Василий Васильевич Илларионовтар – учуутал дьон. Уйгулаана Чурапчыга олорор эдэрийэ, аҕатын бапта Татьяна Васильевна Андреева-Илларионова – Саха Өрөспүүбүлүкэтин үтүөлээх учуутала. Онон Уйгулаана олоҕун улахан анаара, кэрэ кэмнэрэ аастыт Чурапчытын сириҥ бэйэтин дойдутун быһыытынан кизин тутта билинэр.

Айылбаттан бэриллбит айылгыта хаһаанныттан биллэрэн барбытын, «Экстрасенстар кирииллэрэ» күрэх уонна экстрасенс буоларыгар көмө буолбут упуйааччыларын туһунан Уйгулаана манньык сэлэргиир:

- Кыра эрдэхпиттэн араас дьиктилэр мэлдьи тулалыы сылдьаллар эбит, билигин өйдөөтөххө. Бэйэм бэйэбэр итэҕэйбэт буолуум арылларбар мэхэйдии сылдьыбыта баар суол. Отут сааспын туолан баран биридэ, айдарыылаахпын өйдөөбүтүм. 12 сааспын туолуубар ийэм барахсан күн сириттэн күрэммитэ, ол иһин тулаайах хаалбытым. Ол хаалан баран, отут сааспын туоларыттан олус дьиксинэр, куттанар этим. Өлөн хаалыам, араас буолуом диэн

үтүөтэ-өтөтө улахан, онон киниэхэ махталым мунура суох. Ити эрдэхтэн сырыттаахпын, Дьылҕам миигин соһуччу эмчит көрбүөччү Дьэкиим кыһа Дойдууна Дойдуураба диэн Эдэрийбин кытта көрүһүннэрибитэ. Кини миигин сирдээн, алгыһынан арчылаан, тирэх буолбута. Дойдуунам «Экстрасенстар кирииллэригэр» кытыыбын туһунан кэпсээбитэ уонна миэхэ эмиз кыттарбар сүбэлээбитэ. Дьону кытта инникитин алтыһаргар бу күрэххэ кытыыны ылбыккын туһулуур докумуон көмөлөһүөбэ, итиэннэ бэйэбин ылынар курдук сыаллаах-соруктаах бу күрэххэ кытабын, тахсар кэмим кэлбит диэбитэ.

Күрэх 2017с. саҕаланан баран, былырын Дьоккуускай куоракка муус устар 12 күнүгэр түмүктэммитэ. Кыттар кэммэр элбэҕи тулуйбутум: ааммын, түнүхпүнтонсуйаллара, араас куһаҕаны да оноро сатыыллара. Куттанар, ыгыллар кэммэр Дойдуунам барахсан сүбэлээн-амалаан уоскутааччы. Онон киниэхэ улаханньык махтанабын. Күрэххэ 20-чэ буолан кирииллэппит, финалга 8 киһи хаалбыта. «Экстрасенстар кирииллэрэ» аһаҕастык ыгыллар буолан, элбэх киһи бэйэтэ «ыалдьар» киһитигэр кэлэн, көмө, өйөбүл буолбута. Арай мин эрэ онно собус-собоотон, биир олхор сопкубайа суох тиийбитим. Бастаан, басылмаары тыныах курдук санааларбын туох эрэ күүс үрэйэрэ, булгуччу тиийэн кытыахтааххын диэн үтэйэрэ. Кыра эрдэхпиттэн саҕалаабыппын тигээр тиздэ улааппытым манна кэлэн көмөлөспүтэ. Дьэ, финалга тиийэн эрэнарим бэйэм эрэ буоллаҕа. Үрдүк

кыайыылаабынан тахсан, улаханньык үөрбүтүм. 10 тыһыынча суумалаах тренажернай саалаҕа сылдьар сэртификэти бэлэхтээбиттэрэ. Бэйэм 5 оёолоохпун, онтон үһэ кыралар, ол иһин быыс-арыт булбака, сэртификэти кыайан туһамматабым.

Бэйэм тулаайах буоларым быһыытынан, билигин Халымаҕа опорор эбэ оностубут киһим Татьяна Васильевна Кондаковаҕа, чугас дьүүгэбэр, Одун Өлүөнэттэн тахсыбыт, билигин Алданна опорор удабан Тулаараҕа – Уруйдаанаҕа, Эдэрийбэр Одун Өлүөнэҕэ – Куорсуннаах Удабанна мунура суох махталбын тиздэбин. Куорсуннаах Удабан миигин элбэххэ үөрэппитэ, өлөр өлүү дэҕиз тынырабыттан мүлчү туттаран ылбыт олус чугас киһим буолар. Үөһээ Бүлүүттэн

төрүттээх эмчит Надежда Борисова - Эрэллим-Надираҕа суорбанаах-тэллэхтэн туруорбутугар эмиз истин махтал тылларын аныыбын. Аны, интэриэһинэйэ диэн олохпун быһыһабыт ыттаахпын уонна куоскалаахпын. Ол иһин «ким добордоох – ол дьоллоох» диэн мэлдьи этэбин. Ыт, куоска эмиз киһи доботторо буоллактара.

Мань таһынан Чурапчы уонна Мэнэ Ханалаһым дьонугар-сэргэтигэр, ийэм Чурапчытааҕы дьүүгэлэригэр, үлэлээбит «Трапеза» кафем салайааччыгар Евгенийгэ, кафе бары үлэһиттэригэр, чугастык алтыспыт Валентинабар махтанабын. Барыгыгар сирдээҕи олоххот табылларыгар, кэрэни, сырдыгы баҕарабын. Дьоллоох буолун!

Уйгулаана сүбэлэрэ, этиилэрэ:

- Киһи үрдүгэр киһи баарын умнума.
- Киһи бэйэтин нэһа улаханньык билинэ, арбаныа суохтаах.
- Киһи киһини сэнис суохтаах.
- Билигин өрөспүүбүлүкэбитигэр араас быһыы-майгы тахса турар, онуоха өбүгэбит дьонуттан күүстээх информация кэлэ турар: сахалар, бастатан туран, түмсүүлээх, сомоболоһуулаах буолуохтааххыт диэн.
- Сахалар сизирбитин-туоммутун тутуһан, «киһи тыла – ох» диэн өспүт хоһосонун диринник өйдүүр кэммит кэллэ.
- Бэйэбит итэҕэллэһитин ылынын, итэҕэллээх буолун. Киһи итэҕэллээх буоллаҕына, тирэхтээх буолар. Өбүгэбитин умнумаҥ, кыһалбалаах кэммитигэр кинилэртэн көрдөһөртөн толлумаҥ. Оччотугар баҕа санаабыт барыта туолан иһиз, доруобай-чэгиэн буолуоххут.
- Киһи олоҕор араас барыта буолар. Бу кэмнэрэ санаабытын түһэримиз, барыта кэмимэн буолан иһиз, сүрүнэ, итэҕэллэһитин илдьэ сылдьыҥ.
- Киһиэхэ кыра да наада. Ону тутуһан, бу олоххо дьоллоохтук, топорутук олорун.
- Эбэбитигэр, Үрдүк Айыыларгытыгар, айылҕагытыгар өрүү сүгүрүөү, үнэ-сүктэ, көрдөһө-ааттаһа сылдьыҥ.
- Киһи киһиэхэ итэҕэйбэт ыарахан кэмэ кэллэ. Мань утаран, бэйэ-бэйэ эрэниһэххэ, итэҕэйиэххэ, олоххо тардыһааха!
- Арыгыны иһимэҥ, ол онугар төрүт аскытын – кымыһы, быырпагы күннэтэ иһин.

Дьиз кэргэн дьоллоох буолуутун кистэлэннэрэ

Хас биирдии киһи сааһыттан, омууттан, сизэриттэн-майгытыттан тутулууга суох дьоллоох буолар аналлаах. Дьоллоох буолар туһугар үчүгэйгэ тардыһы, бэйэни кытта кимиилээх үлэ эрэйиллэр. Ардыгар асам киһи алаһыа, соробор үтүө киһи тус сүбэтэ дьол суолугар сирдизэхтэрэ турдаҕа.

Дьиз кэргэн олоҕо уйгулаах буоларын туһугар, дьол-соргу тосхойорун билгэлээн үтүө сүбэлэрбин, өбүгэлэрбит кистэлэннэрин эһизэ аныһыбын.

1.Эн кэргэннин (эргин) бүүс-бүтүннүү уларыта сатаабакка, хайдах баарынан ылын. Бу эн дьиз кэргэнин дьолун туһугар, олохун бастакы таба хардыта буоллун.

2. Олохун бастакы күнүттэн, дьиз

кэргэннэ тэн сыһыан олохсуйарыгар кыһан. Дьиз кэргэн иһигэр истин сыһыаны иитиэхтээн, куруук бэйэ-бэйэҕэ болҕомтолоох буолун.

3. Атын дьон, бэйэ обото-уруута истаригар бэйэ-бэйэни сэмэлэһэртэн туттунун. Дьиз кэргэн ис кистэтин тас эйгэҕэ таһаарыман.

4. Дьиз кэргэн күннээҕи олоххо уопсай сыаллаах-соруктаах буоларыгар кыһаллын. Ити эһиги дьиз кэргэннигин, чугас дьоннугун түмэр күүстээгин умнуман.

5. Дьиз кэргэннэ, бэйэ- бэйэҕэ болҕомтолоох буолуу эйгэтин иитиэхтээн. Бэйэ- бэйэбитигэр истинник сыһыаннаһын, хайбал тылланы харыстаабакка бэлэхтээн.

6. Дьиз кэргэн олох бары түгэнигэр биир ситим буоларын туһугар истин эйгэни үөскэтэргэ кыһаллын.

7. Дьиз иһинээҕи эбэһинастари тэнник уонна сиздээхтик үллэстэ үөрэнин. Уопсай ноборуууска ыйааһына тэн буоларыгар кыһаллын.

8. Дьиз кэргэн сыһыаныгар атын дьону кыттыһынарбаккыт ордух. Эһиги дьиз иһинээҕи сыһыангыт — эһиги дьиз кэргэннигит тус кистэлэнэ. Ону атын киһи билэрэ туох да үчүгэйи түстээбэтин өйдөө.

9. Дьиз кэргэннин ис сүрэхтэн таптаа, олоххун бүүс-бүтүннүүтүн онно эрэ анаа.

10. Дьиз кэргэн сыһыана дириҥ силистээх буоларын туһугар, олоххут бастакы мүнүүтэтигэр бэйэ- бэйэҕэ кыһамнылаах уонна болҕомтолоох

буолун. Икки ардыгытынан уу тэстибэт доҕордуу сыһыан эйгэтин иитиэхтээн.

11. Эр киһи уонна дьахтар умсулбанныах ууттуур сыһыаннара, дьиз кэргэн уйатын туталларын умнуман. Бэйэ- бэйэбитин уйаннык таптаан, үйэлэр тухары эрэллээх доҕор буолун.

12. Бэйэ-бэйэни биризмэтигэр бырастыы тынарга дьулуһун. Тоҕоостоох биризмэҕэ сыһыан-албаһы билини, кэмигэр эйэлэһи, сыранан-харанан тутуллубут дьиз кэргэн уйатын, истин сыһыанын бүтүн хаалларыа.

13. Олох уустук кэмнэригэр, түһүүлээх-тахсылаах чаастарыгар, бэйэ-бэйэбитигэр көмөлөһүү, өйөһүү-өйдөһүү, биир санааланы эһигини "омоболуо, дьол суолун ыйыа.

14. Дьиз кэргэннэ истин сыһыан бөдөрүү туруо, өскөтүн эһиги күннэтэ бэйэбитин бары өттүнэн сайыннара, туһалаах дьарыгынан дьарыктанар буоллаххына. Тоҕо диэтэххэ, олох оскуолата киһини үгүскэ үөрэтэр, билбэтэҕи биллэрэр, истибэтэҕи иһитиннэрэр.

15. Кэмтээн кэмигэр бэйэ - бэйэбиттэн сынньана үөрэнин. Биирдэ санаатахха, бу сыһа быһаарыны курдук. Ол тынан баран, кылгас кэмгэ тэйсэн ылыы, тэйиччи сылдыһы, эһиги инники олоххугар сана санаалары үөскэтиэ, истин сыһыанньатын дириңэтэ.

16. Дьиз кэргэннэ ким баһылыгырын билдэспакка, эйэ-дэмнээхтик

быһаарсан, бэйэ-бэйэбитин ситэрсэн олохторугут эрэйиллэр. Атын атынныгыттан айдаарсыман, олох биир сүүрээнин тутуһан, дьолго дьулуһун.

17. Бэйэ-бэйэбитин өйөһө-өйдөһө үөрэнин. Тустаах түгэннэ бэйэни киһи оннугар туруоран толкуйдурга дьулуһуохха. Оччоҕо харабын аһыллыа, өйү-санаан уһуктуо.

18. Дьиз кэргэн уйгулаах олохун үп-харчы, дохуот эмиз быһаара. Кыра да үбү-харчыны сүбэлэһэн ороскуоттаһын, тэнник аттарыы, элбэх дьиз иһинээҕи мөккүөртэн босхолуо.

19. Кэргэнин (эрин) дьизэ-уокка тутта-хапта үөрэммит майгытыгар сымнаһастык, өйдүүрдүү сыһыанна, дьиз иһинээҕи мөккүөргэ кубулуума. Холубур, тиис суунар пааста хаппаҕа сабыллыбакка хаалбытыттан, аһыс айдааны тардыма.

20. Дьиз кэргэн уйгулаах олохун туһугар кыра кыһырсыһылары, кэккэ мөккүөрдэри дириңэллээк эрэ тохтоо үөрэнин. Кэмигэр этиллибит эйгэсэ эти, истин-иһирэх тыл, төһөлөөх элбэх дьиз кэргэн дьоллоох олохун быһаан ылбыттара, харыстаан хаххаалабыттара буолуой? Дьэ, ону күннээҕи олохпут бэйэтэ эрэ көрөн турдаҕа.

Дьоллоох-соргулаах буолун, дьолун-мааны ыал дэтин!

Парасковья ПОПОВА-ТУСКУЛААНА.

ХАТЫНЧААНЫМ (дьүһүйүү)

тураахтыыр. Ырыаҕа ылланан эрдэди — утуй дуу, утуй дуу хатыным, түһээ дуу чаас аайы сайыны. Тонсорой торолуур томороон тымныылаах тохсунньу ыйыт хал-халын хаарынан үлүктүү бүрүйдэ. Бу кэмгэ хатыным лабаата монгортон тоһуттар курдуга. Арай киһини абырыр — халын да халын манан хаар суорбана. Хатыным барахсан чэ кытаат, тулуй дуу, сотору күн уһаан, сир дойду сылыһыа. Дьэ, оччоҕо күөх ньуолах сэбирдэбин чэлгийэ үүнүөҕэ.

Ол курдук олунньу ыйыт биллэрбэккэ бу тиийэн кэллэ. Күн уһаан, олох олоруохха баҕаны өссө күүскэ улаатыннарда. Олоххо, кэрэҕэ тардыһы манньык эбит буоллаҕа. Хатыным сэмээр суорбанын арыдан, быыс булан, сир дойду кэрэтин көрөн ыларга дылы ынар. Күммүт үөһэ күөрэйдэ. Дьэ доҕортоор, аны кубуламтаах кулун тутар ыйыт тыаһыран-кууһуран, үлүк хаары өрө сүргэйдэн, бэйэтин биллэрэн тиийэн кэллэ. Үлүк хаарын тэбэнэн, сахсынан хатыным үрдүккэ-кэрэҕэ тардыһан, үөрбүккэ дылы буолла. Сылаас хаар суорбанын аныттан тахсан кэллэ.

Муус устар ыйыт үөһэ күөрэйдит күнүн көрсө, хатыным аны дьэ сайынга бэлэмнэнэн, кыһыны быһа утуйбут лабааларын уунаннатан, көннөртөөн ыларга дылы буолла. Санаабар, үһүн ууттан уһуктан, чэпчээн, үөрэн-көтөн турарга дылы.

Дьэ, онто-он сылаас тыал илгийдэ, күммүт үөһэ ойдо. Тиийэн кэллэ ыам ыйа. Хатыным атырбын аныгар хаардаах да буолар, аламай күн сылааһыгар сылаамы сылаанньыйда. Үөрдэ-көттө. Көтөн аһар көй салгыһыга көчкүө оонньоото. Бу чугас, дьэ кэллэ — Саха сирин самаан сайына!

Кэбэ этэн чорҕуйда, чыычаах ыллаан бьырылаата. Кирибэт күннээх самаан сайын салалынна. Саха сиригэр, Бэс ыйынааҕы алгыстаах күннэр үүннүлэр. Үөрүүнү-көтүүнү өрөгөйдүү хатыным тыыллан-хабыллан дьэ турда. Сэбирдэҕэ силигили үүннэ. Үөрдэ-көттө! Ыһаахха барардыы наннанчы кизрэммит кыыс оҕолуу кизрэйдэ.

Бөтүрүөл куйаастаах сайыммыт ортоҕо — от ыйыгар хатыным күөх нуолур былаачыйданы кэтэн, тубустар тубуста. Этиннээх ардах кэһиллээх, араас элбэх сир астаах атырдыах ыйа ньириллэн тиийэн кэллэ. Хатынчааным барахсан этинтэн соһуйан, курбуулуур чабыллантан чабылан, кирийдэн ылбыкка дылы ынар. Ылаҕастаах уунан кутар ардахтан саһаахча буолан ылар. Ол араах илгэлээх уутунан хатынмын ууттутуур. Оччоҕо дьэ киһи улаатар, кизрэйэр, тубустар тупсар.

Өбүгэ омукут кыстыкка көһөр балаҕан ыйыгар кыраалаан хатынчаан, хаарыаннаах күөх кистэ лабаатын хаарыталаан ылаттыыр. Чэллэй күөх сэбирдэхтэрэ саһаран, айылҕам биир кэрэ кистүүтүн тупсаран биэрэрэ дылылар. Хатыным сылаанньыгар күннээх сайыны сайыһа, тыһыс тымныылаах кыһынга бэлэмнэнэ тураахтыыр.

Дьэ, букурдук мааны маһым хатыным, тэлгэһэм маанылаах кизрэйэ сылтан сыл утуйан турдаҕын аайытын улаатан, кизрэйэн, тупсан ис. Баарабай хатын мас буолангы, үйэттэн-үйэҕэ үүнэ тур! Кэлэр кэннээри ыччанка таайыллыбат кистэлэн кэлсээнгин сипсийэн кэпси тур, маанылаах хатыным!

Маша СЛЕПЦОВА,
Мугудай орто оскуолатын 9-с кылааһын
үөрэнээччитэ.

Сыһаарыны бэлэмнээтэ Елена МАКАРИНСКАЯ.

Төрөөбүт соругум

Билии төрдүн барытын бизрбит сирим баар -- Чурапчы

Чурапчы улуунун үөрэбин салалтатын «Сана олох» хаһыакка анал сыһыарыта

Салайааччы колонката

Бииргэ түмсэн үлэлиэхтээхпит

Улууска үөрэхтээгин эйгэтигэр саамай элбэх үлэлиэхтээхпит. Үөрэх биир сайдар төсхөлүнүн педагог идэтин таһымын үрдэтип буолар, араас куурустарга уопсайа 2018 с. – 539, 2019 с. – 262 педагог үөрэннэ. Маны тэнэ идэ маастарыстыбатын көрдөрөр кункурустарга кыттан билиги педагогтарбыт өссө сайыннылар, таһымнарын үрдэттилэр. Бу барыта үөрэх хаачыстыбата үрдүүрүгэр олук буолар. Арыылаах орто оскуоланын физикаҕа учуутала Иннокентий Бекянов өрөспүүбүлүкэтээби «Сыл бастын учуутала-2019» кункурууска биэс кыайылаах иһигэр кириэн, лауреат үрдүк аатын сүгэн үөрүүбүтүн үрдэттэ.

Билигин кэмгэ, буоларын курдук, оскуоланы бүтэрээччилэр түмүктүүр тургутума бэлэмнэнэллэр. Быйыл 9 кылаагы 377 оҕо бүтэрээтэ, оскуоланы 241 оҕо түмүктүүтэ. Быйыл үгүс бэлэмнэни үлэ ытылына, ол курдук, оскуола консультациятыттан саҕалаан, дьарыктыр тестированиелар, холонон көрүү тургутуктара, түргэн сибээс нөҕүө дьарыктар ситимнэрэ быстыбакка ытылынылар. Ону тэнэ билигин интэринизт ситимигэр Рособнадар, ФИПИ, Саха сирин ЦМКО порталлара выпускниктарга, төрөппүттэргэ үгүс туһалаах субэлэри биэрэллэр. Экссэмен ытыллар кэмин болдьохторо, предметтэргэ видеорекомендациялар, демсеерсиялар көмө буолуохтара.

Сайынны оҕо сынныалантын тэрийиң 19 лаабыр үлэлиирэ былаанналар. 4 олохтоох, 6 күнүөн сылдыар, 8 балаккалаах. Маны тэнэ 20 оскуолаҕа оҕо былаһааккалара үлэлиэхтэрэ. Чурапчытаагы үөрэтэр-онорон таһаарар кэмбинээт иккис сылын эдэр уустарга икки сменаны үлэлиэтэ. «Основной Бор» минигэр төрөппүттэр сменанан салабылыанналары түһэрэллэр. Сайынны сынныаланты тэрийиң үгүс субэ муннах ытылына. Оҕолору сынныатар-сайыннарар үлэлэрин торумун онорууга, каадырынан хааччылыгыга уонна куттала суох эйгэни тэрийиң үлэ барар.

Бу түргэн тэтиминэн сайдар олох ирдэбиллэргэ элбэтиир, сайдыылаах, бэлэмнээх киһини иити төрөппүт, үөрэх тэрилтэлэрэ бииргэ кэдүүстээхтик үлэлиилэриттэн быһаччы тутулуктаах. Оҕо тулалыыр эйгэтэ иитэр султаллааһын бары үйдүөхтээхпит, куустутун холбоом, сомоболоһон үлэлиэхтээхпит, элбэи ситиһиэхпит.

Тамара ПАВЛОВА,
үөрэх салалтатын начаалынныыга.

Эбэрдэлэр

Кэлэн иһэр Күөх маайынан, үлэлээн иитиллээччилэр, бэтэрээннэрбитин итиитик-истиһик Чурапчы улуунун үөрэбин салалтатын, үөрэх үлэлииттарин идэлээх сойуустарын аатыттан итиитик-истиһик эбэрдэлибим!
Улаһит киһи үүнэригэр-сайдариҕар кыагы биэри, сайыннары, көмүскэллээх буолуутун хааччыгы, быраабын көмүскээһин – олох ирдэбилэ. Аныгы үлэлиит билиитин-көрүүтүн күннэтэ ханатан, үлэ санга ньымаларын баһылаан үрдүк кирбиһилэр ситиһиллээхтэрэ, үлэ хаачыстыбата тулсан олох таһыма сайдыа.
Туруурдун, Күөх маай! Олох үйэутун уланаачыга – үлэлиит киһиэхэ, уруй-айхап!
Чурапчытаагы «Бережка» уһуйаан профсойуунун кэмитиэтин (предс. А.Г. Седалищева) Саха сирин профсойуустарын аһит-биригээдэлэрин кункуруулар ситиһиллээхтик кыттан, «Форма и сплоченность коллектива» анал ааты ылбыккытынан, улуустун чизгин көмүскээбиккитинэн эбэрдэлибим!
Г.П. Башарин аатынан Сылан орто оскуоланын 110 сыллаах үбүлүүтүн кэпэтиибит, үөрэнээччилэр, үлэлиит бэтэрээннэри уонна нэһилиэк олохтоохторун эбэрдэлибим, үөрэх сырдыгын ыһар айымньылаах үлэлиитигэр инникитин ситиһиллэри, дьоту-сарауу баҕарабыт!

«Сыл бастын иитээччитэ-2019» күрэх

Сылын аайы уһуйаан иитээччилэрин икки ардыларыгар «Сыл бастын иитээччитэ» улуустаагы күрэх ытыллар. Күрэх сыла – иитээчи сайдарыгар сананы-сонуну арыйы, идэтин таһымын үрдэтии.

Быйылгы күрэх Одьулууннаагы «Күнчээн» уһуйаанна үрдүк таһымна буолан ааста. Тэрээһин үөрүүлээх аһыллыытыгар үөрэх салалтатын начаалынныыга Тамара Васильевна Павлова эбэрдэлээтэ. Иитээччилэргэ сүрүн болҕомто уурулларын, идэлэрин таһымын сыллата үрдэтэллэригэр, сананы киллэрэн, айымньылаахтык үлэлииллэригэр баҕа санаатын тизэртэ.

Улуус уһуйааннарыттан 7 иитээчи кытынна. Күрэх икки түһүмэһинэн ытылынна: «Аһаас дьарыгы көрүү», «Маастар-кылаас». Кыттааччылар бииртэн биир сэргэх дьарыгы ыттан дьүүлүүр субэ болҕомтотун тартылар.

Түмүкэ, мунутуур кыайылааһынан Нюрбина Слепцова табыста («Кэскил» уһуйаан, Чурапчы), бастагы истиэлэннээх лауреат – Мария Гаврильева («Мичил» уһуйаан, Хадаар), иккис истиэлэннээх лауреат – Елена Батарица («Мичил» уһуйаан, Чурапчы), үгүс истиэлэннээх лауреат – Нюргуяна Карпова («Күнчээн» уһуйаан Одьулуун). Чурапчы улуунун үөрэх үлэлииттарин профсойуунун анал бириһин Ольга Макарова («Сулусчаан» уһуйаан, Сылан) ылла, «Лучший педагогический опыт» анал аат – Дария Барашкова («Ньургунун» уһуйаан, Хатылы), «Преданность к профессии» анал аат – Александра Сивцева («Чуораанчык» уһуйаан, Мугудай).

Бары кыттааччыларга баҕарабыт өссө үрдүк ситиһиилэри, үгүс көлүөнэ оҕолору итэн санаттан сана кирбиһилэри ситиһэн, сайдыы саҕахтарын арыян, төрөөбүт нэһилиэккит, улуускут кэскилин түстэһэргитигэр!

Оксана ИГНАТЬЕВА,

Оҕону иити уонна сайыннары отделын исписэлиһэ.

«Баһаатай – 2019» кункурус

Оҕо хамсааһынын тэрийээчи «Баһаатай – 2019» өрөспүүбүлүкэтээби кункурус муус устар 4-5 күннэригэр Дьокуускай куоракка ытылынна. Тэрийээчинэн «Өрөспүүбүлүкэтээби оҕо хамсааһынын уопсастыбаннай холбоһугун тэрилтэтэ» буолла. Икки сылга биирдэ буолар 12-с сылын ытыллар кункурус сүрүн сыалынан оҕону кытта үлэлиир баһаатайдар үлэлэрин сырдатты, идэтибит таһымнарын үрдэти, оҕо хамсааһынын кытта үлэ көрүүнүн көбүлүүгэ аһаан тэриллэр.

Быйылгы кункуруска барыта 9 баһаатай Ханаластан, Мэнэ Ханаластан, Уус Алдантан, Үөһээ Бүлүүттэн, Чурапчыттан, Дьокуускайтан, Ленскэйтэн, Алдантан, Нерюнгригиттан кэлбит. Кункурус 4 түһүмэһинэн ытылынна: «Бэйэни

билиһиннэри», «Маастар – кылаас», «Үлэ уопутун тарбаты», «Сохучу толкуй анаары». Бастагы күн күрөстэһээччилэр бары да эгил-тэрил кытыннылар. Маны тэнэ куорат иккис нүөмэрдээх оскуоланыгар эжурсияҕа сырыттылар, биллиилээх баһаатай Галина Анисимовна Хайдурова лааматынныыгар сибээки дьөрбөтүн уурдулар.

Иккис күн күрэх кыттылаахтара үлэлэрин уопутун кэпсэтиилэр, үлэлэрин бырагырааматын көрдөрдүлэр. «Сохучу толкуйга» дьүүлүүр субэ араас ыйытыларыгар хоруйдаатылар. Түһүмэхтэр кэннилэриттэн төгүрүк остуол ытылына, холбоһуктаах региональнай координаторы кытта санаа атастаһыта тэрилиннэ.

Кункурус түмүгүнэн кыайылаахтар ааттаннарлар: Гран при – Е.В. Поталова, Ленскэй куорат, 1-кы миэстэ – В.В. Шилова, Ханалас улууна, 2-с миэстэ – С.Д. Лаврова, Чурапчы улууна, 3-с миэстэ – М.М. Петрова, Уус Алдан улууна. Ону таһынан номинациялар туттарылынылар.

Эдэр кэскиллээх үлэһити, Д.П. Коркин аатынан Чурапчытаагы олимпийскай эрэллэри бэлэмниир ыспартыбынай интэринизт-оскуола баһаатайыгар Сахия Дмитриевнага өрөспүүбүлүкэтээби күрэххэ ситиһилээхтик кыттыбытынан эбэрдэлээн туран, айымньылаах үлэтигэр өссө үрдүк ситиһиилэри, үлэлиир кэлэктиибигэр, улуустаагы үөрэх салалтатыгар махталбытын тизэрдэбит.

Галина КОЖУРОВА,
улуустаагы оҕо хамсааһынын салайааччыта.

Арыылаах оскуолатыттан – бастын учуутал

Муус устар 5 күнүгэр Саха национальнай гимназиятыгар СӨ «Сыл бастын учуутала-2019» өрөспүүбүлүкэтээби күрэх түмүктэннэ. Бу күрэх номчуо 28-с төгүлүн ытылынна.

Быйыл өрөспүүбүлүкэ 23 улууттан 24 учуутал, ону тэнэ Дьокуускайтан 1 учуутал кытынна. Билиги улуустун чизгин Т.М. Каженин аатынан Арыылаах орто оскуоланын физикаҕа учуутала Иннокентий Иннокентьевич Бекянов көмүскээтэ.

Туур икки түһүмэһин түмүгүнэн финалга 15 бастын учуутал табыста. Биэс кыайылаах иһигэр кириргэ учууталлар «Маастар учуутал» диэн II-с туур үс түһүмэһин барытын аастылар. Бастаан учуутал урук саҕаланан уон эрэ мүнүүтэ иннинэ ыйыллыбыт тизмэҕэ кылаас чааһын ытта. Ол кэнниттэн бизэсти буолан бөлөһүнэн «Үөрэхтээгин бырайыагын» онорон көмүскээтилэр. Дьүүлүүр субэ хас биридди кыттааччы тус көбүн көрөн сыналаата. Учуутал күннээби үлэтигэр чопчу, олохтоммут инновационнай ньыманы теһе табыгастаахтык туттарын көрдөрөр маастар-кылаастары ытыттылар.

Улахан дьүүлүүр субэ үгүс түмүктүүр түһүмэххэ 5 кыайылаагы – Т.М. Каженин аатынан Арыылаах орто оскуоланын физикаҕа учууталын И.И. Бекянов, Уус Алдан улуунун Суотту орто оскуоланын устуоруйаҕа, обществознаниеҕа учууталын Р.Н. Оконов, Нерюнгри куорат 1-кы нүөмэрдээх оскуоланын нууча тылын уонна литэрэтиирэтин учууталын О.Г. Ковалы, Нам улуунун Хамаатта саха-французскай лицейин информатикаҕа учууталын В.Н. Москвитины, Ньурба улуунун А.Н. Чусовской аатынан техническай лицей технологияҕа учууталын Н.Е. Кукуровы киллэрдэ.

Баһаар түһүмэһинэн финалистар СӨ Үөрэххэ уонна наукаҕа министри В.А. Егоров, Брянскайдаагы судаарыстыбаннай университет профессор, «Учитель года-1993» Бүтүн Арассыйатаагы кункурус мунутуур кыайылааҕа, байыт О.Т. Парамонов уонна «Учитель года-2018» Бүтүн Арассыйатаагы кункурус лауреата, Екатеринбург куорат 145-с нүөмэрдээх оскуоланын информатикаҕа учуутала М.Ю. Новиков кыттылаах «Үөрэх политиктарын төгүрүк остуолулар» кытыннылар, «Үөрэхтээгин» регионаагы бырайыагын ситиһи ырыттылар, санааларын эттилэр. Ити кэнниттэн өрөспүүбүлүкэтээби «Саха сирэ», «Ил Түмэн», «Учуутал аргыһа», «Учительский вестник» хаһыаттар, «Якутское Саха Информационное Агентство», «Саха», «Радио» НКХ кыттылаах пресс-кэмпирээһинээ кытыннылар.

Түмүкэ СӨ «Сыл бастын учуутала-2019» мунутуур кыайылааһынан Уус Алдан улуунун Суотту орто оскуоланын устуоруйаҕа, обществознаниеҕа учуутала Роман Оконов ааттанна.

Иннокентий Иннокентьевич тус дьобурун, маастарыстыбатын көрдөрөр күрэххэ ситиһилээхтик кыттыбытынан, истиһик эбэрдэлибим, инникитин да үлэбэр үрдүк дабайылары баҕарабыт!

Лилия ДЕДЮКИНА,
методической отделын исписэлиһэ.

ТЭТТИК СОНУННАР

Оскуолабы кириин иннинэби саастаах оҕолор «Чугдаарар чусрааннар» улуустаабы ырыа күрүбэр 21 уһуулаантан, 1 оскуола-саадтан кэлэн кытыннылар. Күрөх сана сүүрүзүнэн дьиз кэргэн инструментта оонньоотуна буолла. Бу көрүг сүрүн сыалынан муусукаалынай инструментта оонньоур дьобурдаах дьиз кэргэни арыыйы, кизэн эйгэсэ таһаарыны буолар. Дьиз кэргэн толоруутугар Гран-при үрдүк аатын Одьулуун «Күнчээн» уһуулаантан Дуолан, Ирина Алексеевна Дьяконова буолулар. Ырыа күрүбэр Гран-при үрдүк аатын Чурапчы «Улыбка» уһуулаанын иитиллээччигэ Анжелика Анемподистова ылла (сал. Дария Михайлова).

Муус устар 9 күнүгэр IV-с төгүлүн «Эдэр биопостар күрэхтэри» С.К. Макаров аатынан улуустаабы гимназияда ытыллына. Улуус оскуолаларыттан 5 хамаанда күөн көрүстэ: «Виниловый диск» (Гимназия), «Суккуленты» (Одьулуун), «Мугудай» (Мугудай), «Триумф» (С.А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолата) «Амма кэскилэ» (Амма).

Быйылы ытыллыбыт күрөх Бүтүн Арассыйатаабы биологической күрөх ирдэбиллэр толору эппизтиир, бары быраабыланы тутулулан ытыллына. Ол курдук манный, хамаандалар аһабыс сэрэбиздэрэ, күрүбү иилээн-сабалаан ытыааччы, анал ааһар-суоттуур хамыһыа улаптытэ.

Түмүккэ, 10 кылаас үөрэнээччигэ Эрхан Оконешиков хапытааннаах «Виниловый диск» хамаанда эрэллээхтик иккис төгүлүн мунуулар кыайылыабынан табыста, «оһо сылдьар кубогунан наһарадалаанна уонна өрөспүүбүлүкэтээби биолуураахха улуус аатыттан кыттар быраабы ылла. Иккис миэстэбэ 9 «б» кылаас үөрэнээччигэ Коля Захаров хапытааннаах «Триумф» хамаандата табыста, үһсү бочуоттаах миэстэни 10-с кылаас үөрэнээччигэ Эльдар Иванова хапытааннаах «Мугудай» хамаандата ылла. Ону сэрэ «Бастын дакылааччы» анал аат Роза Павлова (С.А. Новгородов аатынан Чурапчы оскуолата), «Бастын оппонент» анал аат Эрхан Оконешиков (Гимназия), «Бастын рецензент» анал аат Жена Васильева (Гимназия) туттарылынылар.

Муус устар 19 күнүгэр Олонхо дьизтигэр дьиз кэргэннэ оҕо аабытын сайыннарар сыаллаах «Театр – диалог литературы и читателя» улуустаабы дьиз кэргэннэн аабын бэстибээлэ 16-с төгүлүн ытыллына. Үгэскэ кубулуйбут оҕо айымныларын дьиз кэргэннэн дьүһүйүгэ 10 оскуолаттан 11 дьиз кэргэн кыттыыны ылла. Оҕолор да, төрөппүттэр да олус үчүгэйдик, итэтиилээхтик оонньосон, көрөөччүлэр сэнээрмиллэрин ыллылар. И.А. Крылов үгэлэрин, Тимофей Сметанин «Күөрэгэйи», Сэмэн Тумат айымныларын хото оонньоотулар. Барыларга анал аат инэрлинэ.

Быйыл оҕо айымнылыттан литэратуриинэй дьоруойу полимернай туютан, сымнабыс пластиктан оҕорууга төрөппүттэргэ көрүү-куонкурус биллэриллибитэ. Барыта 19 үлэ кириэн сэттэ кыайылыах быһаарылына. Маны гэнэ педагог-библиотэтиктэрдэр Арассыйага Тыйаатыр сылыгар аһааһыт виртуальнай быыстапка оһоһуутугар күрэхтэстилэр. Хадаартан Н.Д. Лукина бастаата, иккис Бахыттан С.Г. Литвинцева, үһсү Болугуртан А.Е. Эрматова буолулар.

«Hello, English!» улуустаабы омул тылын бэстибээлигэр уон оскуола инсценировкаба, сэттэ оскуола интеллектуальной оонньоуга кытына. Инсценировкаба Одьулуун бастаах, гимназия иккис, Мугудай үһсү буолулар, оттон ой оонньоутугар гимназия кыайда, иккис И.М. Павлов аатынан Чурапчы, үһсү С.А. Новгородов аатынан Чурапчы оскуолара табыстылар.

Муус устар 18 күнүгэр улуустаабы Методической турнирга И.М. Павлов аатынан Чурапчы, Сылан, Дирин, Төлөй оскуолапала кириистилэр. Дирин бастаах, Төлөй иккис буолулар, «Айти старт» анал аат сыланнарга. «Теоретический подход» анал аат И.М. Павлов аатынан Чурапчы хамаандаларыгар туттарылына.

2-4 уонна 5-7 кылаастарга муусука олимпиадата ытыллына. 8 оскуолаттан 14 оҕо кытына.

2-4 кылаас оҕолоругар лауреат аатын Алиана Седалищева (Одьулуун) ылла. Миһийээн Керемясова (Алабар), Нелли Пономарева (С.А. Новгородов аатынан Чурапчы оскуолата), Анна Лазарева (И.М. Павлов аатынан Чурапчы оскуолата) дипломунан наһарадаланылар.

5-8 кылаас оҕолоругар лауреат аатын Айаал Варламов сүктэ. Карина Коивошанина (интеринээт-оскуола), Полина Сивцева (Мугудай), Карина Баина (гимназия), Анжелика Попова (С.А. Новгородов аатынан Чурапчы оскуолата) дипломант буолулар.

“Учуутал дьоло – үөрэнээччилэригэр”

Учуутал хайдах буолуохтаабын дииһи ыйыттаарына, тута Фекла Николаевна сырдык уобараһын өйдөөн кэлэбин. Учууталым барахсан сүргэтэ көтөбүллэн,

гимназиябыт көрдүөрүн устун мичээрдээбит мессеһүннээх уруогар тизтэйэн иһэрэ харахпар көстөр. Кини куруутун элбэх тэтэрээти кыбыммыт, эбии кинигэ тутуурдаах үөрэтэр оҕолоругар кэтэһиһээх уруоктаах күндү учуутал. Хас биридди оҕону кытта ийэли иһитиник кэпсэтэн, быһааран, ымпыгар-чымпыгар тийиэ өйдөтөр. Үөрэнээччигэ тус сыһыаны олохтоон, кими эрэ хайсаан, кими эрэ сэмэлээн, хайа эрэ оҕо биир уруока соруудабын бүтэрбэтин билэн, кэтэһэн, ол оҕо үлэтин кэлин тусла көрөн, сыаналаан, хас биридди түгэннэ болгомтотун уураар кыһамнылаах учуутал.

Фекла Николаевна уруогу таһынан иитэр үлэтин далааһынын, кизин сөбөбүн. С.К. Макаров аатынан Чурапчы гимназиятыгар үлэһини кэлэбизтэн оскуоланы сахалыы тыыннаан, олонхо үйэлээх сэлэнигэр (философиятыгар) олобуран, “Тумус киһини иити” бырайыагы тобулан, үлэптэн, ситиһилээхтик түмүктээн, ол үөрэнээччилэрэ номнуо дойдубут араас мунуугар салайааччы, учуонай, суруналыыс, учуутал, режиссер, буолан үлэһини сылдьаллар.

Кини хас да күлүгүнэ оҕолору бүтүүн кылааһынан сатыы олонхону толорторон, мин санаабыр, оҕо ис кыаһын эрэ арыыбаака, ыңчат сиздээх майгылаах киһи буолан тахсарыгар олук уураар. “Олонхо оҕо чугас үөрэнээччи бары предметкэ үчүгэй буолар” диир этимгэ бигэ итэбэйэр. Холобур, орто кылааска олонхону толорбут оҕолоро номнуо

оскуоланы бүтэрэр бизтээх тахсан, ситиһилээхтик үөрэнэ сылдьаллар. Надя Посельская – Бүтүн Арассыйатаабы научнай кэмпириэнсийэ кыттылыаба, Сайаана Хомподоева, Уля Павлова үөрэхкэ, олимпиадаба ситиһилэнэн, Бүтүн Арассыйатаабы “Океан” лаабырга “Театральные подмостки” сезонугар баран кыттан кэллилэр.

Фекла Николаевна наука курдук уустук эйгэсэ оҕолору сатабыллаахтык угулан, төрөөбүт тыл, литэратуирэ, културология, иитэр-үөрэтэр хайыскаба – үгүс эйгэсэ дакылаат арааһын суруйтарар. Барыта 60-тан тахса оҕону научнай кэмпириэнсийэбэ бэлэмнээбит. Кэчкии сыллары ылар буоллааха, Маша Сидорова 5 сыл устата тиликтээхтик дьарыктанан, биер дойдулаах суруйааччыбыт В.С. Соловьев-Болот Боотур “Улуктуу” романын чинчийэн, Москва куоракка Вернадский аатынан Бүтүн Арассыйатаабы түһүлгэсэ 1 мизтэни ылла. Бу күнүгэр Марфина Феоктистова – Ай Куо Ярославль куоракка “Открытие” кэмпириэнсийэсэ кытта сылдьар.

Биер сүрүн үлэтин хайыскаба – уолаттары иити. Биһиги санаабытыгар, уол оҕо инниктин дойду хаһаайына, салайааччыта буолуохтаабын өйдөөн, уолаттары түмэн, уус-уран аабыыга дьарыктанан, кыра кылаастан дьон иннигэр чуолкайдык санарарга, бэйэ санаатын тиздээргэ уһулар. Аһаан көрбүтүнэн, барыта 50-тан тахса уолу дьарыктаан, 7 бөлөбү тэрийэн, араас таһымнаах куонкурустарга кытынаран хайаатар да ситиһилэнэн, бу олоххо уол оҕо бэйэтин миэстэтин буларыгар кылаатын киллэрсибит буолуохтаах. Ити уолаттар тыйаатыр үлэһиттэрэ, режиссердар, оскуола дирижктэрдэрэ, нэһилиэк баһылыктара буола сайдаллар...

“Учуутал үлэтэ наһаа үчүгэй, сайыны быһа сынныан тахсаллар”, – диир этээччилэр. Оттон мин учууталым экспедиция-лаабыр бырайыаһын толкуйдаан, 11 сыл устата, сайын аһын “Күн Өркөн”

лаабырга оҕо аймабы мунньан, Чурапчыбыт 17 нэһилиэгинэн, 5 учаастагынан сырытта. Лаабыр иитээччилэрэ, оҕолор аһа саастаах дьону кытта көрсөн, кинилэр ырыаларын-тойуктарын иһтэн, сэлэниэрин-сэлэниэрин суруан, барыта 97 ытык дьону көрсөн, баай матырыйаалы танан оҕордулар. Фекла Николаевна этиитинэн, “Фольклор уонна кыраайы үөрэти” үөрэтэр кинигэни сурулан (ааптардар Ф.Н. Болдовская, С.Н. Гоголева, Л.А. Пермьякова), бэчээттэтэн, дойдубу устуруйатын үйэтигиэ олус улахан үлэ оһоһулунна. Итини таһынан бэлэтиир буоллааха “Күн Өркөн” лаабыр тэриллэн, М.У. Данилова –Бакаа Маайа, А.С. Васильева, Т.Н. Назарова, Т.И. Иустина курдук ытык дьон ырыаларын-тойуктарын, чабырбахтарын уһулан, сурукка түһэрэн, үйэтигэр хаалларбыт суолталаах үлэ оһоһулунна.

Төрүт тыл учуутала Фекла Николаевна оҕо, норуот туһа диир түүнү-күнү аахсыбаака, үлэ үөһүгэр сылдьан, кэрэ-бэлиэ сааһын бэлэтиир күннэригэр, үлэһит киһиттэн үлэ арахлат дииллэрини, үөрэби сайыннарар, идэни үрдэтэр үнүстүүт доцена В.Р. Шишигина этиитинэн, өрөспүүбүлүкэ таһымнаах “Төрүт тыл – сайдыы, барыаһы аартыга” ааптарыскай сэмнээргэ үрдүк таһымнаахтык ааста. Өрөспүүбүлүкэ араас мунуугуттан, Бүлүүттэн, Дьоккуускай куораттан, ыаллыы сытар Таатта, Амма улууттан 50-тан тахса биер идэлээхтэрэ кыттыыны ыллылар, Фекла Николаевна үлэтин-хамнаһын көрөн, сөбүн-маһтайан бардылар.

Учууталым өрүү тугу эрэ толкуйдуу, аһа-тута сылдьарыттан олус үөрэбин, кининэн кизэн туттабын, учуутал умсугутуулаах үлэтин сүрүнүн тобуларбар холобур оһоһобун!

Сардаана ГОГОЛЕВА, саха тылын уонна литэратуирэтин учууталларын улуустаабы методической холбоһугун салайааччыта.

“Учитель, перед именем твоим...”

В нашем языке есть особые, святые слова: мама, Родина, мир, солнце... Среди этих главных есть и слово Учитель. Да, это тот учитель, чье имя всегда

начинается с большой буквы. У каждого из нас был свой Учитель, чье имя никогда не потускнеет, сколько бы нам не было лет – 16 или 70. Каждый из нас, вспоминая школу, вспоминает своих учителей, тех, кто обучал, воспитывал и направлял нас на пути развития.

Одним из таких учителей является Матрена Фоминична Попова – заслуженный учитель ЯАССР, талантливый педагог, учитель русского языка и литературы.

Матрена Фоминична связала свою судьбу с Хатыльнской СОШ в 1953г., она в то время преподавала русский язык и литературу в семилетней школе. С 1964 по 1968 годы работала заведующей по учебной части.

В 1937 г. сразу после окончания школы, она поступила в Чурапчинское педагогическое училище, по окончании которого в 1940 г. педагогическую деятельность начала в Эжанской неполной средней школе Усть-Майского района. Матрена Фоминична проявила себя инициатором всех новых начинаний, тщательно изучала опыт передовых школ района, республики. Много внимания уделяла распространению опыта передовых учителей, развивающему обучению, активизации мыслительной деятельности в процессе обучения

и дифференцированному обучению. Из года в год добивалась лучших показателей в обучении учащихся русскому языку и ряд лет 100% успеваемости и высокого качества знаний учащихся. Ее педагогический стаж составляет 33 года. За большой вклад и заслугу в воспитании подрастающего поколения, Матрене Фоминичне в 1965 г. присвоено высокое звание “Заслуженный учитель Якутской АССР”. В 1974г. “Ветеран педагогического труда”.

В связи с этой знаменательной датой, 9 апреля в Хатыльнской СОШ им. В.С.Соловьева-Болот Боотура прошел ряд мероприятий, посвященных 100-летию Матрены Фоминичны.

День начался с проведения улусного конкурса учителей русского языка и литературы. Победителем конкурса уроков стала Майя Георгиевна Адамова (Чакырская СОШ), номинации конкурса присуждены: Анемподистова Валентина Степановна – номинация

ученических призов “Признание” и приз УМО; Сивцева Елена Ивановна (Диринская СОШ) – номинация “Учитель-новатор”. Батарина Наталья Васильевна (Хатыльнская СОШ) – номинация “Индивидуальный стиль”. Победителем заочного этапа конкурса методических разработок стала Афанасьева Мария Николаевна (Чурапчинская СОШ им. С.А. Новгородова). Все уроки прошли на высоком уровне, каждый урок содержал в себе изюминку, особенный индивидуальный подход, дети очень открытые и активные, каждый из учителей раскрыл свой талант и умение.

Во второй части дня состоялась торжественная линейка для учащихся, педагогов, родственников и учеников Матрены Фоминичны. Самым волнительным моментом стало вручение дочерям и родственникам удостоверения Педагогической династии. Также в рамках празднования открыт кабинет русского языка и литературы в честь Матрены Фоминичны, а также стенд, раскрывающий ее трудовую деятельность.

После торжественной линейки участники дня собрались за круглым столом “От чистого сердца”.

С 2007 г. для увековечивания светлой памяти матери, ее детьми учреждена стипендия заслуженного учителя Матрены Фоминичны Поповой и ежегодно присуждается выпускнику школы, за высокие достижения по гуманитарным наукам. В этом году премии удостоена ученица 11 класса, хорошистка учебы, активистка Горохова Алина.

Спонсорами конкурса учителей русского языка и литературы, посвященного 100-летию со дня рождения Матрены Фоминичны Поповой выступили Управление образования, МО “Хатыльнский наслег”, Хатыльнская СОШ, УМО русоведов, МО гуманитарного цикла Хатыльнской СОШ. МО учителей Чурапчинской СОШ им.С.А. Новгородова вручили подарок новому кабинету русского языка и литературы. Главный приз конкурса – принтер предоставлен детьми М.Ф.Поповой.

Анжелика Юрьевна ИВАНОВА, педагог-библиотекарь Хатыльнской СОШ. Сыһыарыны бэлэмнээтилэр Мария АРТЕМЬЕВА, Анна ЗАХАРОВА.

Дорубуйа харыстабыла

“Онкопоиск” аахсыяа туһунан кылгастык

Саха сиригэр муус устар 13 күнүттэн Ыам ыйын 13 күнүгэр дизри икхэни эрдэттэн быһаарарга аһаммыт “Онкопоиск” аахсыяа ыйтыллар. СӨ дорубуйа харыстабылын министри эрибэтэ иһитиннэрбитинэн, өрөспүүбүлүкэ балыыһаларыгар номнуо ыйынанан кили аһаалыһы туттарда, оттон Чурапчы улуусугар 125 киһи бэрэбиэркэлэннэ.

Аахсыяа П.Сокольников аатынан улуустаабы кин балыыһа салалтата, поликлиника, нэһилиэк фельдшерскэй пууннара кытталлар. Бу аахсыяа туһунан ааһааччыларбар сырдатаары, поликлиникаҕа тийэ сырыттым.

— Манньык тэрээһин “Дорубуйа харыстабыла” национальнай бырайыак чэрчитинэн ыйтыллар. Онкомаркер киһизэ икхэн баарын эрдэттэн билэр кыахтаах. Ол көмөтүнэн белоктары, химическэй холбоһуктар баалларын быһаараллар. Анаалыс туттарыан бадалаах киһи, маннай, поликлиникаҕа онколог кабинетыгар кэлэр. Үлэ күнүгэр 9 чаастан 12.30 чааска дизри үлэлиир, көрдөрөөчү илдьэ кэлэр докумуоннара: пааспар, полис уонна СНИЛС. Регистратураттан карточкаларын ылаппара, усчаракка суруйтараллара ирдэниллибэт, тутта киирэллэр. Ити кэнниттэн көрөн-истэн баран направление суруйан биэрэбин, манна эбии кал на скрытую кровь дизнэ эмиз направление суруйоххун сөп. Направлениеҕа ыйыллыбыт чыыһыланьы сөпкө тутуһан, таас балыыһаҕа анаалыс тутар биризмэлэригэр тийээн туттараллар. Аны анаалыстарын туттарыахтарын иннинээби күн сыалаабы-арыылаабы сизэбэттэр, ачык кэлэн туттараллар. Направление суруйарбар төлөпүннэрин нүөмэрин ылабын, анаалыс түмүгэ үрдүк көрдөрүүлээх эрэ буоллаҕына

эрийэн билсэбит, оттон үчүгэй буоллаҕына биллэрбэппит, көннөрү карточкагыгар ылан сыһыаран кэбиһэбит. Онкомаркер үрдүк көрдөрүүлээх буоллаҕына туһааннаах исписэлиистэргэ утаарыллан, туспа эмтэни бирагырааматыгар барар. Оттон куттанар, чабылар сатаммат, тобо дизтэххэ, эрдэ көрдөрүннэххэ, элэрээссийэ уонна эмп-томп күүһүнэн тутта эмтэниллэр. Саха дьоно син биир испитигэр дыксинэбит: “Аны онно тийээн көрдөрүнэн, тугу эмэ билэн кэбиһэн, санааҕа-онооҕо баттатыахпыт, чэ, кэбис, хайдах эмэ тынан сылдыар инибин”, — диэн быстах санааҕа сааранньыбыт, тигэбэр олох баалатан, ырахан ыарыыттан мүччүрүйбэт хомолтолоох түмүккэ тийээн хаалыахха сөп. Ол иһин мунаарбакка, уһата-кэнэтэ сылдыбаакка, тус дорубуйаны көрдөрүнэр ордуу. Оттон бу “Онкопоиск” тэрээһин Ыам ыйын 13 күнүгэр дизри дизн да, биһиги хаһан баҕарар, кимизэ баҕарар утары баран, бу анаалыстары тутарга бэлэммит: “Ыам ыйын бырааһынныыктара буоллулар уонна хаһан тийээн көрдөрүнэбит?” — диэн ыйыты туруо суохтаах, — диэн кэпсиир хирург-онколог быраас Андрей Захаров.

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Биһиги суруйаллар

Чурапчынан кизэн туттабын

Биэс уон сыл дизн кылгас да эбит — кэннибитин хайыһан көрбүппүт — олоруохтаах олохпут анаара ааспыт, биһиги оннобутугар атын көлүөнэ оҕолор үөрэнэ олороллор. Сана кэм буолан дыһэлэрэ-уоттара сылаас, билинни ирдэбилгэ эппиэттиир. Оскуола уонна үнүстүүт тэнинэн үлэлиллэр. Илии энээргэ баара саха дьонун оҕолоругар улахан суолталаах. Чурапчы былыр-былыргыттан саха үөрэхтэнэригэр оруола улахан — ыччат педучилищеҕа үөрэнэн, учуутал идэтин баһылаан, Саха сиринэн тарбаһан, саха интеллигенцията, учууталлара үлэлииллэрин ситиспит улуус буолар. Таатта саха духуобунаһа сайдыбыт улууһа буоллаҕына, Чурапчы саха күүһэ-уоҕа, дурдата-хаххата буолара былыргыттан биллэр эбит. Бүгүһүн күнүн уруккуга тирээриэр.

...Өйдөөн-санаан кэпсэбин, уруккуну. Саха норуота Таатта уолун Ойуунускайы «көйдөөбөккө» төһөлөөх эрдээбиппигит? Ити кэмгэ кини дьонун-сэргэтин чурапчылар көрбүттэрэ-хараыбыттара дии. Үс реалист-суруйааччы үлэлэрин тилиннэрбит эмиз чурапчылар дии. Итинник биирдирдээн төһө баҕарар аатты туруоххутун сөп: Дмитрий Коркины, Константин Постниковы, үс Олимпиацтарбытын, саастаах учууталларбытын! Биһиги Чурапчы онорбутун салгыахтаахпыт, үүнэр ыччат итинэн кизэн туттуохтаах Чурапчынан! Эһиги Чурапчыга илииптигэр Олимпийскай мэтээли туттуугут, баҕа санаабыт туоларыгар инники көлүөнэ этиитин иһиттигит.

Чурапчытаабы интернээт оскуола 69 сыллаабы ытыһа мустан, бэйэбитин көрдүбүт — 50 сыл онорбут оноһуутун биллибит. Тэрийээчилэргэ махтал! «Сыл аайы 50 сыл кэлэн иһизэ, санаттан сананы көрөн-истэн иһизэхит, үчүгэйи көрбөккө-истибэккэ сылдыан, үчүгэйгэ тийбэккин», — диэн баарын умнуман. Баһыыҕа буоллун, Чурапчы салалтатыгар, болҕомто ууран көрсүбүккүтүгэр! Махтал, оскуолам оҕолоругар, учууталларыгар, дириэктэргэ, улахан да дьыаланы оноро сылдыаргытыгар!

Өйдөөн-санаан ааһыһы-сайдьы биир көрүнэ эбээт! Өйдөөн-санаан аастыбыт учууталларбытын, бииргэ үөрэммит оҕолорбутун, араас көрдөөх да, хомолтолоох да түгэннэрбитин.

Оҕолорго эппит этиибин хатылыам этэ — хас биирдии киһи иһигэр харыскаллаах, ону истэ үөрэниһ, сайыннарыһ. Киһи куттаҕас буолбатах — киһи харыскала этэр, тутар, сэрэгэр, харыстыыр. Оҕолор, кытаатын, бэйэбитин, дьонкутун, тулалыыр эйгэбитин харыстаан! Өссө биирдэ бары үлэһиттэргэ, оҕолорго биһиги выпуск аатыттан махтанабыт.

Гаврил КАПРИН,
Таатта улуусун олохтооҕо.

Үөрэх-иити

Цифровой үөрэхтээһингэ хардыылар

Аныгы үөрэхтээһин ирдэбилинэн, цифровой эйгэни олоххо, үлэҕэ киллэриһ, көдүүстээхтик туһаныы — билинни кэм сүрүн соруу. Цифровой үөрэх эйгэтин тэрийиһгэ, Үөрэх салалтата түргэн сибээс (ВКС) нөнүө оҕолорго дистанционнай үөрэхтэри, пробнай тестированиелары, консультациялары, педагогтарга, салайааччыларга субэ мунньахтары тэрийээн ыйтта.

Кулун тутар 2-3 күннэригэр СӨ наукаларын Аччыгый академията үөрэнээччилэргэ уонна учууталларга программирование 16-с өрөспүүбүлүкэтээби чөмпүйэһин ыйтта. Манна күүстээх хамаандалар күүс көрүстүлэр. «Маарыкчаан» (Чурапчы), «Дьэкуускай-1», «Дьэкуускай-2», Сунтаар, Хангалас, Уус Алдан, мань тэнэ ИНФПО, ФТИ, ПОИМ устудьуоннарын хамаандата кытынна. Биһиги улууспуттан информатика учууталлара Прокопий Захаров (Гимназия), Гаврил Гоголев (Алабар орто оскуолата), Евгений Прокопьев (С.А. Новгородов аатынан Чурапчы оскуолата) кыайылаабынан тахсан «Синет» фирма сертифициэтинэн наҕараадаланнылар. Бу кэмгэ ыйтыллыбыт өрөспүүбүлүкэ кэтэхтэн олимпиадатыгар Прокопий Захаров эмиз бастаата. Улууспут хамаандата сылын аайы бэлэмнээхтик кыттан, бастыһанар ортолоругар сылдыар. Кыттааччылар үөрэх салалтатыгар, улуустаабы профсоюз кэмизитигэр дириң махталларын тирээдэллэр.

Муус устар 18-19 күннэригэр ижи сиринэн ыйтыллыбыт улуустаабы «Цифровой урок (НОД)» кустукууска

барыта 30 педагог кытынна.

Оскуолаҕа кириэн иннинээби тэрилтэлэр педагогтарын бөлөбөр финалга У.Е. Попова (Чурапчы, «Кыталык»), А.И. Сивцева (Мугудай, «Чуораанчык»), С.Е. Семенова (Хатылы, «Ньургунун»), Д.Д. Гуляев (Чурапчы, «Кэскил»), А.Е. Агафонникова (Чурапчы, «Улыбка») киридилэр. Дьарыктар «Улыбка» уһууаанна ыйтылыннылар. Педагогтар методическай таһымнара, сана педагогическай уонна цифровой технологиялары дьүөрэлээһини сатабыллаахтык туттууларга сыаналанна. Манна «Улыбка» уһууаан эдэр кэскиллээх педагога Ангелика Егоровна Агафонникова кырачааннарга аангылыһалы тылга дьарыга үрдүк сыанабылы ылан кыайылаабынан табыста. 2 миэстэ «Кыталык» уһууаантан Ульяна Еремеевна Попова, 3 миэстэ «Кэскил» уһууаан педагога Дмитрий Дмитриевич Гуляев буоллулар.

Оскуола учууталларын түһүмэс Г.П. Башарин аатынан Сылан орто оскуолатыгар буолла. Бу түмүктүү күрэххэ 6 учуутал информационнай технология араас көрүннэрин нөнүө уруок көдүүтэ үрдүүргүр, информация оҕолорго тийимтиэ буоларыгар сатабылларын көрдөрдүлэр. Финалистар уруоктарыгар араас бырагыраамалары, презентацияны, видеосны, тестэри онорон табыгастаахтык тутталларын, интерактивнай дуоска, интернет кыахтарын толору туһаналларын, информация араас көрүнүн уруок түһүмэхтэригэр аттаран, дьүөрэлээн

тутталларын көрдөрдүлэр. Арыылаах орто оскуолатын устуоруйаҕа учуутала А.И. Семенов компүүтэр оонньуутун уруокка туттубута сонун көстүү буолла. Интернээт сибээс тупсан, дистанционнай үөрэхтээһин ньымалары киллэриини, Ф.Е. Гоголев уруогар оҕолор англиялыы Москва оҕолор английскай тыл учууталын кытта, онтон А.П. Матвеева уруогар Чурапчы гимназиятын оҕолорун кытта кэспэллэттиригэр, тиэмэни ырыппыттарыгар арылыһы көһүннэ.

Түмүккэ, С.А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын география учуутала Любовь Семеновна Макарова — «Бастын методическай уруок», алын кылаас учуутала Лена Прокопьевна Хомподоева — «Тус бэйэ буочара», Т.М. Каженин аатынан Арыылаах орто оскуолатын устуоруйаҕа учуутала Айаал Иннокентьевич Семенов — «Креативность» анал ааты ыллылар, 3 миэстэ — С.К. Макаров аатынан Чурапчы гимназиятын английскай тылын учуутала Анна Прокопьевна Матвеева, 2 миэстэ — профессор Г.П. Башарин аатынан Сылан орто оскуолатын нуучча тылын уонна литературтирин учуутала Валентина Степановна Анемподистова, мунутуур кыайылаабынан Сылан орто оскуолатын омук тылын учуутала Федор Егорович Гоголев буоллулар.

Манна дабатан эттэххэ, Г.П. Башарин аатынан Сылан орто оскуолата олохтоох инициативалары өйүүр бырагыраама (ППМИ) граньгар кыттан кыайда. Нейролабораторияны тэрийэн, үлэтин саҕалаата.

«Үөрэхтээһин» национальнай

бырайыак чэрчитинэн СӨ Үөрэх уонна наука министри эрибэтэ 9 бырайыакка үлэлэһэр. Саха сиригэр 2019 сылга «Аныгы оскуола» бырайыак олоххо кириэригэр цифровой уонна гуманитарнай хайыска «Точка роста» 54 үөрэтэр киин тэриллээхтээх. 2024 сылга дизри бу кииннэр ахсааннара 247 тирээдирдирдээх.

Биһиги улууспутугар эһиилги үөрэх сылын санатыгар С.А. Новгородов Чурапчы орто оскуолатыгар, Д.Д. Красильников аатынан Мугудай орто оскуолатыгар «Точка роста» Кииннэр аһыллыахтара. Бу ураты үрдүк хааччылыылаах кииннэргэ үлэ «Технология», «Информатика», «Основы безопасности жизнедеятельности» биридимээттэрин, эбии үөрэхтээһин техникскай уонна естественнай-научнай хайыскалаах бырагыраамаларын бырайыактыыр ньымалары, коворкинг нөнүө бөлөбүнэн үөрэтинни, предметтэри ситимниир бырайыактары туһанан аныгылыы оҕо сатабылын уонна үөрүйэбин үөскэтигэр туһуланьаҕа.

Муус устар 23 күнүгэр «Точка роста» олохтоно оскуолаларын кытта бастагы субэ мунньах үөрэх салалтатыгар буолан ааста. Үөрэх бырагырааматын, штаттары аттарыны, анал хостору тэрийи, өрөмүөннээһин, мань тэнэ нормативнай аакталары, «Дорожнай картаны», сметаны онорууга субэлэр бэрилиннилэр, санааны үлэлэтиннилэр.

Бу хайыскаҕа үөрэх салалтатын, үөрэх тэрилтэтин сайтарыгар анал балаһа арыллан, үлэ-хамнас баран иһэрэ сырдатыллыаҕа.

Лилия ПЕРМЯКОВА,
үөрэби тэрийэр отдел
исписэлиһэ.

Санааны элбэг

Кыһамнылаах Мугудай
эмчиттэригэр

Мугудай нэһилиэгэр саастаах дьонно аналлаах герiatricескай балыһаба 10 хонукка эмтэнэн тахсыбыт күннэрбит туһунан иһирэх санаабытын суруйабыт.

Балыһа баарта 9 сытар миэстэлээх. Онтон кырдыабаастарга 7-миэстэ анаар. Биһир улахан дьыаба анаар өттүгэр амбулатория, аптека баар, өссө физио кабинеттаах. Барыта 13 үлэһиттээх. Онтон стационарга 1 быраас, 4 сиэстэрэ, 4 санитарка, 1 повар үлэһиттэр. Бары үлэһиттэригэр сүрдээх кыһамнылаахтар. Ол курдук, санитаркалар амбулаторияны, стационары барытын сууяллар-сотоолор, нэдиэлэ аайы генеральной уборка онороллор. Сытар ыарыһахтары көрөллөр, аһаталлар, иһити хомуйаллар. Ол түмүгэр балыһа иһэ куруутун ыһа-ыраас, чабдик салгынаах буолар. Сиэстэрэлэр сытар ыарыһахтары эмтиклэрин таһынан, таһыттан эмтэнэр ыарыһахтарга систиэмэ туруораллар, укуол биэрэллэр. Хас сарсыарда аайы сытааччылартан, тастан кэлээччилэртэн анаалыстары тутан, Чурапчыга лабораторияга киллэрэллэр. Быраас Татьяна Яковлева, бизлэр Варвара Семеновна ыарахан ыарыһах баар буоллабына, хойукка диэри балыһаба сүлдьааллар. Наһаа эйбэс, олус кыһамнылаах дьон. Бэйэлэрин икки ардыгар бары наһаа иллээхтэрэ, өйөһөллөрө, өйдөһөллөрө өтө көстөр. Физиотерапия бырааһа Наталья Кирилловна сүрдээх кыһамнылаах. Кини балыһаба киһирбигитигэр, тахсарбытыгар кардиограммага үстүбүтэ. Сытар кэммитигэр ингаляцияга тыыннараарын уонна сэрэккэ онорторорун, хамсанылары онорорго үөрэтэрин наһаа сөбүлээбиппит. Кырдыга да, сааһырбыт киһи илиитин, атабын хамсаабына эрэ сатанар буоллабыт дии.

Улууска кырдыабаастарга аналлаах балыһа баара олус үчүгэй. Элбэх сытар куйкалааба уонна анал санитарнай массыналалаахтара буоллар, өссө үчүгэй буолуо эбит. Оччоҕо улууспут ытык дьонно, кырдык, абыраһаа этилэр. Лаппа сааһырдааха, киһи тугу барытын чүгэстэ ылынар буолар эбит. Киһи киһизэ сыһыанын көрөрүттэн-истэриттэн, санаттыттан, туттарыттан-хаптарыттан тутта билэбин. Биһиги балыһаба сыппыт кэммитигэр Чурапчы көһөрүллүүтүн кытыылаахтара бэһиз буолан эмтэннибит. Биһигини көрбүт-истибит Татьяна Яковлева салалталаах балыһа бары үлэһиттэригэр, ис сүрэхтэриттэн кыһаллан эмтээбиккит, үтүө сүбэбит-амабыт, сылаас аламабай сыһыангыт иһин, биһиги, сут-кураан, көһөрүү кыһалбатын билбит дьон, ыарыһабытын мүлүрүтэн, сэргэхсийэн, эһиги истин сыһыангытыттан астынныбыт. Улууспут хаһыатын нөҥүө бука барыгытыгар дириң махталбытын тиздэбит. Киһизэ эйбэс, истин сыһыан, үтүө сүбэ эмтиир эмкит анаарыттан ордугун ыларын үлэһиттэргит туһары умнуман уонна малды дьоннуг-сэргэбит махталын ыла турун, дьоллоох, доруобай, ситиһилээх буолун диир албыыбыт.

Анастасия Петровна Филиппова, 90 саастаах,
Николай Егорович Захаров, 93 саастаах,
Анастасия Самсоновна Оконешникова, 84 саастаах,
Николай Алексеевич Терютин, 85 саастаах,
Николай Николаевич Абрамов, 81 саастаах.

Телефон для справок: СБДК "Сбербанк России". Россия. 08193 103340298513

ССУДО – СБЕРЕГАТЕЛЬНЫЙ
СОЮЗ

ЗАЙМЫ

Ставки снижены, а сроки увеличены!

Только до 31.05.2019г.

• ПЕНСИОНЕР • ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬ • РАБОТАЮЩИЙ

@SSSCREDIT

8 914 821 63 95

с. Чурапча, ул. Ленинна, 51 (Сбербанк), 2 этаж

Прокуратура иһитиннэрэр

Чурапчы улуунун олохтоохторун,
эдэр ыччатын болбомтотугар!

Арасыйыа Федерациятын Генеральной прокуратурата норуоттар икки ардыларынааҕы "Бары биһигэ – коррупцияны утары" күрэх сабаламмытын туһунан иһитиннэрэр.

Күрэх Сударыстыбалар икки ардыларынааҕы коррупцияны утары үлэһит Сэбиэт чилиэннэрин (Арасыйыа, Армения, Беларусь, Казахстан, Кыргызстан, Таджикистан) оҕолорго анаан уонна БРИКС суударыстыбаларын (Бразилия, Арасыйыа, Индия, Китай, ЮАР) 14-тэн 35-тэригэр диэри саастаах ыччаттарга анаан ыһыллар.

Күрэххэ 14-тэн 35-тэригэр диэри саастаах ыччат "Бары биһигэ – коррупцияны утары" тизмэлээх былакааттары уонна видеороликтары тиксэрэргэ ыһыраллар.

Күрэхүлэрэ былаас араастаһымыгар уонна олох эйгэтигэр коррупцияны утары охсуһуу аныгы механизмын уонна бу хайысханан норуоттар биһигэ үлэһитиннэрин суолтатын уонна оруолун сырадаһахтара диир күүтүллэр.

Кыпастык быһаардааха, 2008 сыл тохсунньу 25 күнүгүгү "Коррупцияны утарылаһы" Федеральная Сокуон 1 ыстатыйатыгар ыйылларынан, коррупция

дизин сулуусуу балаһыанньатын сирэр суох (бэйэ туһугар) туһаныы, бэриг биэрийи уонна ылыы, боломуочуйаны сирэр суохтук (бэйэ туһугар) туһаныы, кэммиэрчэскэй бэриг биэрийи эбэтэр физическэй сирэй дуоһунастаах балаһыанньатын атыннык сокуоннай суох уопастыба уонна сударыстыба интэриэһин утары бэйэтэ эбэтэр үһүс дьон харчы, атын сыаннастар, үп, өнө эбэтэр атын үп бырааптарын ыларын туһугар туттуута, эбэтэр ыйыллыбыт туһаны дуоһунастаах сирэйгэ атын физическэй сирэйдэр оноруулаа буолар.

Кыһылаахтары наһараадалааһын Аан дойдутаагы коррупцияны утары охсуһуу күнүгэр – ахсынньы 9 күнүгэр сеп түбэһиннэрэн буолара сабадаланар.

Үлэһити бэс ыйын 1 күнүттэн атыннык 1 күнүгэр диэри күрэх официальной сайтыгар [www. anticorruption.life](http://www.anticorruption.life) тиксэриэххэ сеп. Күрэх быраабылаларын кытары ситиһии ыйыллыбыт сайтка уонна www.genproc.gov.ru/anticor/konkurs-vmeste-protiv-korruptsi сайтка билсирэххитин сеп.

Ыһыллар күрэх ыччат эрэ болбомтотун буолбака, улахан дьон болбомтотун эмиз тардыаба уонна уопастыбада коррупция көстүүтүн ылыммат буолууну сөргүтүө диир эрэнибит!

Чурапчы улуунун прокуратурата.

БИИЭРИИТЭР/ОБЪЯВЛЕНИЯ

Николай Николаевич Феоктистов аатыгар бэриллбит байыаннай билиэт сүппүтүнэн, дьинэ суобунан аабыллар.

Тапталлаах убайа, Уус Алдан Чэриктэй нэһилиэгин олохтооҕо
БУРНАШЕВ Анатолий Николаевич
соһумардык олохтон туораабытынан, Чурапчытаагы саастарын ситэ илик оҕолору реабилитациялыыр социальная киин салайааччытыгар Мария Николаевна Саввинага дириң кутурбаммытын тиздэбит.
Улуустаагы салайааччы дьахталлар түмсүүлэрэ.

Тапталлаах кэргэним, аҕабыт, эһэбит, хос эһэбит, үлэ, тыыл бэтэрээнэ, Чурапчы нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бочуоттаах туттааччыта, "Гражданский килбизн", "Оройуонун иһитиннэр үтүөлэрин иһин" үһүс иһитиннэрээх бэлиэ, "Сериин сылларыгар тыылга килбизиннээх үлэтин иһин" мэтээл хаһаайына
ФИЛИПОВ Гурий Васильевич

бу дьыл муус устар 23 күнүгэр ыарахан ыарыһаттан 80 сааһыгар олохтон туораабытын бары аймахтарыгар, билэр дьонугар, биһигэ үлэһиттэригэр, доҕотторугар курутууан туран иһитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, кийииттэрэ, күтүөттэрэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.
Кутурбаммытын тиздэбит:

Чурапчы нэһилиэгин бочуоттаах олохтооҕо, өр сылларга тутуу салаатыгар үлэһиттэригэр, тыыл бэтэрээнэ Филиппов Гурий Васильевич уһун ыарахан ыарыһаттан олохтон туораабытынан, оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар "Чурапчы нэһилиэгэ" МТ дьаһалтата, дьокутааттарын сүбэтэ.

Чурапчы нэһилиэгин олохтооҕо, тыыл, үлэ бэтэрээнэ, тапталлаах аҕалара, эһэлэрэ Филиппов Гурий Васильевич ыарахан ыарыһаттан олохтон туораабытынан, биһигэ үлэһиттэригэр, кийииттэригэр, медстатистик Маргарита Владимировнага, уолугар Сергей Гурьевич Филипповтарга, оҕолоругар, сиэннэригэр улуустаагы киин балыһа салалтата, профкома.

Тыыл, үлэ, тутуу бэтэрээнэ, Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бочуоттаах туттааччыта, "Гражданский килбизн" бэлиэ хаһаайына Филиппов Гурий Васильевич ыарахан ыарыһаттан олохтон туораабытынан, кэргэнигэр Варвара Прокопьевнага, оҕолоругар, күтүөттэригэр, кийииттэригэр, сиэннэригэр "Агропромстройга" биһигэ үлэһиттэригэр кэллээхтэрэ.

Чурапчы нэһилиэгин олохтооҕо Филиппов Гурий Васильевич ыалдьан олохтон туораабытынан, уолугар Гурий Гурьевичка Чурапчы улуунун эпикэһэ уонна попечительствага отдела, административнай хамыһыһыата, сокуоннай саастарын ситэ илик оҕолор дьаһалаларын көрөр уонна кинилэр бырааптарын көмүскүүр хамыһыһыа.

Чурапчы нэһилиэгин олохтооҕо, тыыл, үлэ, тутуу бэтэрээнэ, Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бочуоттаах туттааччыта, "Гражданский килбизн" бэлиэ хаһаайына Филиппов Гурий Васильевич ыарахан ыарыһаттан олохтон туораабытынан, кэргэнигэр, Чурапчытаагы киин остолобуойга биһигэ үлэһиттэригэр дьүөгэлэригэр Варвара Прокопьевнага, оҕолоругар, күтүөттэригэр, кийииттэригэр, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр киин остолобуойга биһигэ үлэһиттэригэр: В.А. Толстоухова, Л.А. Чичигинарова, И.И. Пестрякова, Д.К. Ефремова, А.К. Собакина, В.Н. Гурьева, М.С. Андросова, М.Е. Устинова, А.Н. Игнатьева, К.П. Кондратьева.

Кылаабынай арааһтэр - Л.В. ГОРОХОВА,
Кылаабынай арааһтэри солбуйааччы - Е.Г. МАКАРИНСКАЯ,
Эксперттэр сааһтэр, сурук отдела - А.Н. ЗАХАРОВА,
Эксперттэр, тыл хаһаайыстыбатын отдела - А.М. СПЕЦОВ,
Кэрэспэдиэннэр - С.А. ЖЕНДРИНСКИЙ, М.В. ПЕТРОВА,
Такааны - Л.К. ПОПОВА,
Бачааттэрини - Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

Тэрийэн таһаарааччылар: СР
Правительствата, Чурапчы улуунун
"Саһа олох" редакция-издательскай
холбоһук автономнай үчүдэниэ,
Российскай Федерация Россияна-дар
СР управлениитыгар 2012 с. кулун тулар
15 күнүгэр регистрацияламмыт нүмэрэ -
ПН №ТУ14-0238.

Редакция, издатель
аадырыһа: 678870, Чурапчы
сэл., Карл Маркс уул., 26 "а".
Телефоннарбыт: редактор
- 41-332, отделлар - 41-265,
41-358. E-mail: sanalooh@mail.ru,
сайт: sanalooh.ru,
instagram: @sanalooh

Бачааҕа сааһа: № 31 (11588)
Күмүһ: 2 бач. лүппэ
Ахсааны 1450. Хаһыат сыаната: 15

Аһаар, сурук, элбэтир, элбэтир
редакция, издательскай холбоһук, сеп түбүгэр
булаһаа, сурук, элбэтир, элбэтир
кэрэспэдиэннэригэр элбэтир, элбэтир
бачааҕа.

Хаһыат бачааҕа бэриллэр графика: 16 ч. 00 м. Бачааҕа бэрилиннэ: 16 ч. 00 м. "Саһа олох" редакция-издательскай холбоһука 25.04.2019 с. офсетка бачааҕа.
Типография аадырыһа: 678870, Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а". Индекс: 64907. Хаһыат издательскай иһити: ситиһиини уонна бэтиһини таһаар.